

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

درسنامه

مهارت‌های داوطلبی

جمعیت هلال احمر خراسان رضوی

معاونت آموزش، پژوهش و فناوری

۱۳۹۶

فهرست :

ردیف	عناوین موضوعی	صفحه
۱	آشنایی با نهضت بین المللی هلال احمر و صلیب سرخ	۳
۲	کار گروهی	۹
۳	خدمات داوطلبانه	۱۶
۴	حقوق بشردوستانه بین المللی	۲۴
۵	رهبری و راهنمایی گروه	۲۷
۶	شناخت حوادث و سوانح	۳۴
۷	احکام شرعی در حوادث و سوانح	۴۶
۸	کمکهای اولیه روانشناسی و سایر حمایتهای انسان دوستانه	۵۰

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل اول :

آشنایی با

نهضت بین المللی صلیب سرخ و

هلال احمر

فصل اول : نهضت بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر

❖ بخش اول :

الف (تاریخچه نهضت بین المللی صلیب سرخ :

در سال ۱۸۵۹ میلادی یک تاجر سوئسی به نام هانری دونان ، با الهام از تعالیم حیات بخش مذاهب الهی تحت تاثیر صحنه های رقت بار جنگ سولفرینو پیشنهاداتی انسان دوستانه جهت کمک به آسیب دیدگان جنگ نمود از نتایج مستقیم این پیشنهادات تصویب قراردادهای بین المللی ژنو در همان سال راجع به کمک به مجروحین جنگ تاکید بر امیت تاسیس جمعیت های امدادی جهت کمک به مجروحین جنگ در کلیه کشورها و بنیانگذاری این جمعیتها تحت عنوان صلیب سرخ بوده است .

در سال ۱۸۶۰ علامت صلیب سرخ روی زمینه سفید که معکوس رنگهای کشور سوئیس بود به عنوان علامت مشخصه حرکت صلیب سرخ انتخاب شد. در سال ۱۸۶۳ برای نخستین بار علامت هلال احمر را روی زمینه سفید که معکوس رنگهای پرچم ترکیه است به عنوان آرم جمعیت امداد رسانی کشورهای اسلامی را پیشنهاد کرد که مورد موافقت و تصویب قرار گرفت .

❖ پیشنهاد ارائه شده در کتاب دونان :

الف : تاسیس جمعیت امدادی داوطلب در هر کشور که کدر زمان صلح آموزش دیده باشند تا در زمان جنگ خدمت درمانی ارائه دهند .
ب: در کنگره جهانی یک قراردادی تصویب کنند تا مبانی حقوقی حمایت از بیمارستانهای نظامی و کارکنان درمانی تهیه شود .
نخستین پاسخ بشر دوستانه به دونان از زادگاهش شهر ژنو داده شد . تاکنون در بیش از ۱۸۰ کشور جهان جمعیت هلال احمر و صلیب سرخ تاسیس شده که تعداد ۱۷۸ جمعیت عضو فدراسیون صلیب سرخ می باشند .

ب (علائم صلیب سرخ و هلال احمر :

در سال ۱۸۶۳ به احترام هانری دونان علامت صلیب سرخ روی زمینه سفید که معکوس رنگهای پرچم کشور سوئیس بود به عنوان علامت مشخصه کمیته صلیب سرخ انتخاب شد .

در ایران علامت شیر و خورشید سرخ توسط دولت وقت ایران در کنفرانس ژنو به عنوان علامت امدادی به رسمیت شناخته شد .
و پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران جمعیت شیر و خورشید سرخ در سال ۱۳۵۹ به نام جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران تغییر نام یافت و ثبت شد .

ج : اصول اساسی صلیب سرخ و هلال احمر

۱ - انسانیت	Humanity
۲- بی غرضی	Impartiality
۳ - بی طرفی	Neutrality
۴-نداشتن وابستگی	Independence
۵- خدمات داوطلبانه	Vountary Service
۶- یگانگی	Unity
۷- جهان شمولی	Universality

بخش دوم :

❖ اعضای تشکیل دهنده نهضت بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر

یک (کمیته بین المللی صلیب سرخ

ICRC

کمیته بین المللی در سال ۱۸۶۳ میلادی توسط هانری دونان تاسیس شد .
این کمیته سازمانی مستقل ، غیردولتی ، خصوصی ، و شعار آن «نیکوکاری در زمان جنگ» می باشد .
اهداف کمیته شامل امداد رسانی ، جستجوی مفقودین ، حمایت از اسرای جنگی و غیر نظامی ، جلب احترام به حقوق بشردوستانه می باشد .

کمیته دارای حداکثر ۲۵ عضو بوده که بر مبنای اساسنامه سوئیسی هستند .
کمیته دارای وظایف خاصی بوده که براساس اساسنامه نهضت صلیب سرخ و هلال احمر تعیین شده است .
تشکیلات کمیته شامل :

- مجمع عمومی کمیته - شورای اجرایی - هیئت مدیره

دوم (فدراسیون بین المللی

اولین اتحادیه جمعیت‌های صلیب سرخ در پاریس تاسیس شد که در سال ۱۳۷۰ به فدراسیون بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر تغییر نام یافت .
فدراسیون سازمانی مستقل ، غیر دولتی ، غیر سیاسی ، غیر نژادی و خصوصی می باشد که شعا آن «از انسانیت تا صلح» می باشد .

هدف فدراسیون تشویق ، ایجاد تسهیلات و ارتقاء تمام فعالیتهای بشردوستانه از طریق اعضا می باشد . فدراسیون با داشتن وظایفی تشکیلات زیر را دارا می باشد ؛

۱- مجمع عمومی

۲- شورای اجرایی

۳- کمیسیون های تخصصی فدراسیون

۴- مقامات فدراسیون

❖ بخش سوم :

❖ جمعیت‌های ملی (هلال احمر و صلیب سرخ)

در اکثر کشورها جمعیت ملی ، خیریه و غیر دولتی اما تابع مقررات عمومی کشور متبوع تاسیس شده است . که پشتیبان فعالیتهای امدادی ، بهداشتی و اجتماعی دولت بوده است .
اهداف جمعیت‌های ملی که حمایت از آسیب دیدگان ، آمادگی امدادی ، بهبود بهداشت جامعه ، نشر اصول اساسی صلیب سرخ و... می باشد .

به رسمیت شناخته شدن یک جمعیت ملی شرایطی دارد که باید توسط کمیته بین المللی صلیب سرخ تصویب شود .

❖ : نهادهای نهضت

این نهاد سه رکن اساسی به شرح زیر دارد :

- الف (کنفرانس بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر که بالاترین شورای تصمیم گیری می باشد و هر چهار سال یکبار تشکیل میشود .
ب) شورای نمایندگان نهضت
ج) کمیسیون دائمی صلیب سرخ و هلال احمر بین المللی

❖ بخش چهارم :

❖ آشنایی با جمعیت هلال احمر ایران

تاریخچه :

جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۰۱ خورشیدی (۱۹۲۲ میلادی) با نام جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران بنیان گذاشته شد.

پس از پیروزی انقلاب ایران در سال ۱۳۵۷، تغییرات وسیعی در ساختار، ماهیت و وظایف جمعیت به وجود آمد. نخستین تغییر اساسی ساختار جمعیت پس از انقلاب، تفکیک مراکز بهداشتی-درمانی از جمعیت بود. بر اساس مصوبه دولت موقت، در اسفند ۱۳۵۷، کلیه موسسات درمانی و بهداشتی شامل ۲۲۴ بیمارستان، ۱۷۳ درمانگاه مستقل و مرکز اورژانس، ۷۷ اندرزگاه، ۱۵ مرکز مستقل انتقال خون و ۳۰ مرکز آموزش پرستاری، مامایی، بهیاری و پزشکی به همراه چندین پرورشگاه و خانه کودک، از جمعیت منفک و با حفظ مالکیت جمعیت به وزارت بهداشتی و بهزیستی وقت انتقال یافت. این مصوبه باعث تغییر سیاست‌های کلی جمعیت و توقف تمامی فعالیت‌های درمانی و حمایتی آن شد. همچنین بر پایه مصوبه‌های بعدی هیئت دولت، مراکز مختلف پژوهشی-حمایتی جمعیت به وزارت بهداشتی واگذار شدند و برخی از امکانات ترابری هوایی و دریایی از جمله هواپیماهای جمعیت به سایر نهادها واگذار شد. در سال‌های آغازین انقلاب، بسیاری از اموال و املاک جمعیت به بهانه تشابه ظاهری نشان جمعیت با آرم شاهنشاهی و با استدلال وابستگی جمعیت به رژیم پیشین، توسط نهادهای گوناگون تصرف شدند. پس از این تغییرات، نخستین اساسنامه جمعیت هلال احمر در سال ۱۳۵۹ به تصویب رسید. در اوایل سال ۱۳۵۹ دکتر علی بهزادnia با به عهده گرفتن مسئولیت جمعیت، تا حد امکان به بازسازی دوباره ساختار آن پرداخت. در دی ۱۳۶۲ برابر ماده واحده مصوب مجلس شورای اسلامی، عنوان جمعیت به «جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران» تغییر یافت.

هدف هلال احمر

- ۱- تلاش برای تسکین آلام بشری و تامین احترام انسانها
۲. کوشش در جهت برقراری دوستی و صلح پایدار میان ملت‌ها
- ۳- حمایت از زندگی و سلامت انسانها بدون هیچ تبعیضی

ج) وظایف جمعیت هلال احمر

- ارائه خدمات امدادی در هنگام حوادث و سوانح
- ارائه کمک‌های اولیه توسط امدادگران
- برنامه ریزی جهت آمادگی با حوادث و آموزش نیروهای امدادی
- ارسال کمک و اعزام نیروی امدادی به سایر کشورها
- کمک به امر توانبخشی و ارائه خدمات اجتماعی برای معلولین
- اداره امور جوانان در جهت توسعه مشارکت جوانان در تصمیم گیریها، آماده ساختن و آموزش آنها
- تهیه دارو و تجهیزات پزشکی

❖ آشنایی با تشکیلات هلال احمر ایران

۱- سازمان امداد و نجات :

هلال احمر ایران جزء ۵ کشور اول جهان از لحاظ تجهیزات و توانایی امدادی است .
فعالیت‌های این جمعیت در رابطه با آموزش و آمادگی در برابر سوانح و بازسازی مناطق خسارت دیده می باشد .
هر شعبه در امر جستجو ، نجات زیر آوار ، کمک‌های اولیه ، انتقال مصدومان ، اسکان موقت و حمل اجساد فعالیت دارد.

۲- سازمان جوانان :

در سال ۱۳۱۳ به پیشنهاد اتحادیه صلیب سرخ باشعار "خدمت‌گزاری" پی‌ریزی شد .
هدف اصلی این سازمان توسعه مشارکت جوانان در تصمیم‌گیریها ، آموزش آنها ، آماده‌سازی و ایجاد حس نועدوستی و خدمات عام المنفعه می باشد .
فعالیت‌های این سازمان :
- فعالیت‌های آموزشی
- فعالیت‌های امدادی و عام المنفعه

۳- سازمان داوطلبان :

به منظور احیاء و تحقق یکی از اصول اساسی نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر یعنی خدمات داوطلبانه این سازمان تشکیل شد .
اهداف این سازمان عبارتند از :
- آموزش‌های امدادی برای اعضاء داوطلب
- استفاده از داوطلبان متخصص و مدیر و صاحب‌نظر در شرایط مورد نیاز
- ارائه خدمات اشتغال ، خودکفایی و نگهداری از کودکان بی سرپرست
- این سازمان از توان افراد افتخاری در هنگام وقوع حوادث از لحاظ مادی و معنوی بهره‌میکیرد .

۴ - سازمان تدارکات پزشکی :

با توجه به وظایف جمعیت در راستای مبارزه با امراض ، در سال ۱۳۰۵ اولین داروخانه سیار با یک خودرو راه‌اندازی شد .
امروزه این سازمان در امر تهیه دارو و تجهیزات پزشکی مورد نیاز و توزیع داروهای حیاتی ، گیاهی و شیمیایی بصورت یک واحد مستقل عمل میکند .
چهار مرکز خدمات این سازمان شامل :
- کارخانه سرنگ‌سازی هلال ایران (سها)
- مجتمع دارویی ، بهداشتی ، آرایشی (سها - هلال)
- مجتمع درمانی تهرانپارس و داروخانه مرکزی (واحد تک نسخه ای)

۵- معاونت درمان و توانبخشی

شیر و خورشید سرخ اقدام به تاسیس درمانگاه‌های رایگان کرد و اولین مرکز ارتوپدی فنی برای اقشار آسیب‌دیده و معلول در سال ۱۳۴۱ تاسیس شد .
فعالیت‌های این سازمان در چهار زمینه می باشد :
- ارتوپدی فنی
- فیزیوتراپی
- شنوایی‌سنجی
- کار درمانی

۶- معاونت آموزش ، پژوهش و فناوری

با توجه به بند ۳ ماده ۳ اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران مصوب خرداد ۱۳۸۲ ، تأکید بر اهمیت برنامه ریزی و اقدام در جهت آمادگی مقابله با حوادث و سوانح ، آموزش عمومی و تربیت کادر امدادی و نیروی انسانی مورد نیاز جهت تسکین آلام بشری، کمک به امر سلامت جامعه و دفاع از ارزش های انسانی ، توسعه مشارکت افراد به منظور آمادگی در انجام خدمات امدادی و عام المنفعه در راستای تحقق اهداف و مأموریت های جمعیت و نیز تجمیع مأموریت های آموزشی و پژوهشی ، آموزش را به معاونت آموزش و پژوهش جمعیت واگذار گردید .

این معاونت با داشتن ۳ اداره ، ۱- آموزش های تخصصی و ضمن خدمت ۲ - آموزش عمومی، پایه و همگانی ۳ - آموزش های بین المللی فعالیت مینماید .

۶- اداره کل امور بین الملل

این اداره در عرصه های بین المللی ، در سطح دوجانبه و چند جانبه حضور فعال دارد .
این اداره در زمینه جذب منابع مالی ، فنی ، فن اوری و دانش فنی در قالب طرح های عمرانی و امداد رسانی مشترک با جمعیت های صلیب سرخ و هلال احمر دیگر کشورها موفقیت چشمگیری داشته است .
در کنفرانس های بین المللی صلیب سرخ مجامع عمومی فدراسیون و شورای اجرایی این اداره شرکت میکند .

۷- مؤسسه آموزش عالی علمی- کاربردی هلال ایران :

مؤسسه آموزش عالی علمی- کاربردی هلال ایران که به طور رسمی از سال ۷۴ با نام مرکز آموزش و تحقیقات فعالیت خود را آغاز کرد، در تابستان سال ۱۳۸۱ با اخذ موافقت قطعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، رسماً به مؤسسه عالی علمی- کاربردی هلال ایران وابسته به جمعیت هلال احمر و تحت نظارت دانشگاه جامع علمی کاربردی ارتقاء یافت.
اهداف کلی این مرکز عبارت اند از :

- آموزش تکنیک ها و علوم جدید برای مقابله با حوادث
- آموزش مدیران ، کارکنان و امدادگران در زمینه برنامه ریزی در امور مرتبط با فعالیت جمعیت
- آموزش عمومی به منظور توسعه فرهنگ ایمنی و ارتقاء فرهنگ خود امدادی در جامعه
- ارتقاء سطح فکری نیروی انسانی
- آموزش های تخصصی بلند مدت کاردانی و کارشناسی مدیران و کارشناسان مرتبط با فعالیتهای جمعیت

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل دوم :

کار گروهی

فصل دوم : کار گروهی

❖ بخش یک

❖ گروه:

تعدادی از افراد که در جهت رسیدن به یک هدف مشترک با یکدیگر تعامل داشته باشند.

❖ انواع گروه:

- ۱- گروه بدون رهبر
- ۲- گروه با رهبر
- ۳- گروه سازمان یافته (رسمی)
- ۴- گروه سازمان نیافته (غیر رسمی)
- ۵- گروه دایم (خانواده)
- ۶- گروه موقت

❖ ویژگیهای گروه:

- اندازه (حداقل ۲ نفر حداکثر ۱۲ نفر)
- همبستگی (تا چه اندازه مثل یک مجموعه واحد عمل می کند)
- یکسانی (تشابه در سن - جنس و.....)
- انعطاف پذیری (درجه انعطاف پذیری در پیروی از قواعد و مقررات)
- تعادل (حفظ اهداف گروه)
- نفوذ (درجه سختی و یا آسانی پیوستن به گروه)
- دوقطبی بودن (گروه تا چه اندازه قادر است بریک هدف تمرکز داشته باشد)
- خود مختاری (تا چه اندازه ای عملکرد گروه مستقل از گروههای دیگر و بزرگتر است)
- نزدیکی (تا چه اندازه اعضای گروه یکدیگر را می شناسند)
- کنترل (تا چه اندازه گروه آزادی رفتار اعضا را محدود می کند)

❖ علل جذب گروه:

- ۱- اجتماعی بودن: زبان - فرهنگ - تمدن و... حاصل اجتماعی بودن انسان است.
- ۲- تامین نیازها: ادامه حیات - احترام - ارزش - شکوفایی استعداد و... عامل جذب گروه می باشد.
- ۳- مصونیت: مقابله با دشمن - برطرف کردن موانع عامل جذب گروه می باشد.
- ۴- کسب قدرت : دفاع از خود - بهره گیری از منابع در جهت امنیت و اطمینان خاطر عامل جذب گروه می باشد.
- ۵- آرمان گرایی: آرمانهای مشترک در افراد به جهت کسب قدرت بیشتر عامل جذب گروه می باشد.

❖ بخش دو

❖ فرایند و مراحل تشکیل گروه:

- ❖ **گردهمایی:** در این مرحله اعضاء گروه مراقب رفتار خود هستند سعی میکنند که با رعایت ادب و احترام بهترین رفتار را از خود نشان دهند. این مرحله جنبه آشناسازی دارد و واقعیت های رفتاری و هدف های واقعی اعضاء را روشن می کند .
- ❖ **توفانی:** در این مرحله اعضا به حمایت از مواضع و انتظارات خود می پردازند و اختلاف نظرهایی که در ابتدا زیر سرپوش بود، نمودار می شود. این مرحله یکی از حساس ترین مراحل تشکیل گروه است که اگر درست هدایت شود فرصت مناسبی برای رشد فردی و گروهی است .
- ❖ **هنجارگذاری:** در این مرحله گروه تا حد زیادی شکل می گیرد و افراد یاد می گیرند که چگونه با مسائل برخورد کنند، و با سلسله قواعد و هنجارهایی بمنظور سازمان دادن فعالیتها ی رفتاری و ارتباطی نقشهای افراد تعیین میشود .
- ❖ **انجام کار:** در این مرحله گروه کاملاً رشد کرده ، افراد چیزهای جدید از یکدیگر فرا میگیرند و در زمینه هایی که در حیطه آموزشی و تخصصی آنان بوده است فعالیت میکنند . نتیجه این امر تشکیل گروهی است که در یک فضای باز ، انعطاف پذیر و حمایت کننده فعالیت میکند .

❖ مراحل پیشرفت گروه:

- ۱- شکل گیری : توسط اعضای موسس اطلاعات جمع آوری می شود.
- ۲- رشد و کنترل: افراد بمنظور انسجام بخشی و رهبری گروه برنامه های خود را ارائه می دهند .
- ۳- حاکم کردن قانون: با قراردادن ضوابط و اصول احساس همکاری در بین افراد بوجود می آید.
- ۴- عملکرد گروه: افراد باهمدیگر کار کرده و انسجام گروهی بوجود می آید.
- ۵- اتمام ماموریت: گروه ممکن است پس از کسب اهداف پیش بینی شده ، ضرورت حیات خود را از دست بدهد لذا افراد متفرق می شوند و به این ترتیب گروه منحل خواهد شد .

❖ بخش سه

❖ نقش های افراد در گروه:

- نقش ، مجموعه ای از رفتارهاست . و افراد نقش ای چندگانه ای را در داخل یک گروه بازی می کنند . نقش افراد به سه دسته تقسیم میشود :
- الف- نقش های مثبت در گروه
 - ب- نقش های مشکل آفرین در گروه
 - ج- نقش های بله قربان گو

❖ نقشهای مثبت در گروه :

بعنوان عضو یک گروه شما یا دیگران ممکن است نقش هایی را جهت کار گروهی مثبت بپذیرید.

❖ **نقش مبتکر:** عقاید جدید را مطرح کرده و برای حل مشکلات راه حل تازه ارائه می دهد .

❖ **نقش جستجو کننده اطلاعات :** برای بدست آوردن پیشنهادهای و اطلاعات معتبر تلاش می نماید .

❖ **نقش آرایه دهنده اطلاعات :** واقعیت هایی رامطرح می سازد و تجارب مربوط ومعتبر را که به مشکل گروه مربوط می شوند رابیان میکند .

❖ **نقش روشن گر:** ایده ها وپیشنهادهای روشن و واژه ها را تعریف میکند .

❖ **نقش جمع بندی کننده :** با ارزیابی پیشنهادهای مختلف گروه ،رای گیری میکند .

❖ **نقش تشویق کننده :** عقاید دیگران راستایش میکند و روابط گرم و دوستانه ای را با دیگران دارد .

❖ **نقش حفظ کننده انسجام :** در تضادهایی که بین اعضاء گروه ایجاد می شود ،نقش میانجی را بازی میکند وسعی مینماید تنش ها وبرخوردها راکاهش دهد.

❖ **نقش نگهبان :** این فرد سعی میکند مانع آن گردد که فردی بردیگران تسلط پیدا کند ؛و با باز نگهداشتن مسیرهای ارتباطی به دنبال آن است که مشارکت دیگران رادر فعالیت گروه تسهیل کند .

❖ **نقش وضع کننده استانداردها :**

❖ استانداردهایی رابرای گروه مشخص و هنجارها والگوهای رفتاری آن راتعیین می کند .

❖ **نحوه برخورد با افراد مثبت :** این افراد قابل اعتمادند؛کاررابخوبی انجام میدهند ؛سخت کوشند و باید مورد تشویق قرار گیرند .

❖ نقش های مشکل آفرین در گروه

این افراد کسانی هستند که مخالفت می کنند ، خود محورند ودیگران را مورد هجوم قرار می دهند و از هدف اصلی خود دور می شوند.

❖ **نقش مهاجم :** نظرات خود را به زور پیش می برد و از دیگران می خواهد که به حرفش گوش دهند .

❖ **نقش مانع :** فرد منفی نگر است . وگاهی بدون دلیل با خواست گروه به مخالفت می پردازند و همیشه در این فکر است که تلاش های گروه را هدر دهد .

❖ **نقش جستجو کننده تحسین :** همواره بدنبال آن است که توجهات را بسوی خود جلب کند ،خودستا و همه چیز را به مسخره می گیرد .

❖ **نقش دوری کننده :** فاصله خود را از دیگران حفظ میکند . ظاهرا دنبال منفعت خاصی است و وارد موضوعات بحث انگیز نمی شود .

❖ **نقش خوشگذران :** هد فاش از شرکت در گروه ، پیدا کردن جایی برای تفریح و گذران وقت است و توجه کمی به گروه و وظایف آن دارد .

❖ **نقش مدد جو :** جلسات گروهی را به جلسات طرح مشکلات خود و استمداد از دیگران تبدیل می کند .

❖ **نحوه برخورد با این افراد :** به دنبال راضی کردن آنها نباشید ؛ با مستقیماً برخورد کنید ؛ در نهایت او را از گروه دور کنید .

❖ نقش های بله قربان گو:

این افراد به هر قیمتی که شده مخالفت خود را پنهان می کنند و تصویری از سازگاری به نمایش می گذارند.

❖ برای از بین بردن این نقش باید

❖ محترمانه با وی رفتار شود .

❖ با صراحت ادعای خود را بیان کند .

❖ با دقت گوش دادن به سخنان او .

❖ ویژگیهای گروه کار آمد

- ۱- هدف: هریک از اعضانش خود را در تحقق هدف گروه پیدا می کنند.
- ۲- اختیار: احساس قدرت فردی و قدرت جمعی وجود دارد.
- ۳- روابط و ارتباطات: اعضای گروه به نقاط ضعف و قدرت خویش در گروه پی میبرند.
- ۴- انعطاف پذیری: به هنگام ضرورت فعالیتهای هر یک از اعضا هماهنگ شده و افراد انعطاف لازم را دارند.
- ۵- بازدهی مطلوب: در گروه تعهد به استاندارد بالا و کیفیت نتایج وجود دارد.
- ۶- قدر شناسی و تقدیر: از کارهای انجام شده توسط هریک از افراد به روش ذکر نتایج برجسته قدردانی می شود.
- ۷- روحیه اعضا: اعضا شیفته و مجذوب کار گروه می باشد و روحیه همکاری به خوبی نمایان است .

❖ بخش چهارم تیم و فرایندهای آن

❖ تعریف تیم

یک گروه دو یا چند نفره که جهت رسیدن به هدف بصورت منظم با یکدیگر تعامل و هماهنگی برقرار می کنند .

❖ سه نکته مهم در تعریف تیم

❖ حداقل ۲ نفر بایستی حضور داشته باشند .

❖ اعضا باید بطور منظم تعامل و هماهنگ باشند .

❖ اعضا باید هدف مشترک داشته باشند .

❖ تفاوت تیم با گروه

- ۱- در گروه تخصص تکمیلی وجود ندارد ولی در تیم مهارت وجود دارد.
 - ۲- در گروه گفته میشود که چه باید کرد ولی تیم بر اساس طرح مشکل خاصی فعالیت میکند .
 - ۳- رهبری گروه گاهی در قدردانی از اعضا غافل میشود ولی در تیم رهبران رایک وظیفه می داند .
- در یک تیم کارآمد باید تعداد افراد زیاد نباشد چون امکان انسجام و هماهنگی کمتر می شود ، یک تیم کارآمد باید افرادی با مهارتهای فنی مرتبط با اهداف ،افرادی با مهارت حل مسئله و افرادی با روابط انسانی بالا و دارای همکاری جمعی را داشته باشند .

❖ مدیریت تیم ها : یک تیم اثربخش مدیریت مطلوب را می طلبد که شامل :

۱. مشخص کردن نقش مسئولیتهای هر عضو در کل کار تیم
۲. تشویق اعضا برای هدف مشترک
۳. تقویت حس همکاری
۴. تشویق اعضا به مبادله اطلاعات
۵. تلاش در جهت حل مشکلات و اختلافات
۶. تشویق افراد به ترجیح دادن منافع تیمی به منافع شخصی
۷. ایجاد حس مسئولیت فردی و جمعی در تیم
۸. پاداش پایانی به همکاری و مشارکت گروه

❖ فرایند تیم سازی

❖ مرحله اول : پیش بینی کار

- چه کاری باید انجام شود؟
آیا تشکیل گروه ضروری است؟
پیش بینی نوع اختیارات گروه؟
اهداف گروه چیست؟

❖ مرحله دوم : ایجاد شرایط مناسب برای عملکرد

- ۱- فراهم کردن مواد و تجهیزات مورد نیاز
- ۲- پیش بینی افراد مورد نیاز

❖ مرحله سوم : شکل دهی و تیم سازی

- ۱- ایجاد حدود عضویت افراد
- ۲- کسب توافق افراد به منظور انجام کار
- ۳- مشخص کردن رفتارهای مورد انتظار

❖ مرحله چهارم : پشتیبانی لازم در راستای ادامه حیات گروه

- ۱- مداخله به منظور حل مسایل گروه و مشکلات اعضا
- ۲- پشتیبانی مداوم در زمینه های مادی و تجهیزات گروه
- ۳- جایگزین کردن افراد جدید به جای اعضای که گروه را ترک کردند.

❖ آشنایی با تکنیک های تصمیم گیری گروهی :

به منظور حل مسائل موجود در گروه و تصمیم گیری از روشهای زیر استفاده می شود:

❖ الف [فن بارش مغزی :

روشی است برای افزایش خلاقیت و خلق ایده های نو در گروه که چهار قاعده دارد.

۱. اظهار نظر کردن : در ارائه نظرها راحت باشید و نترسید .

۲- ارزیابی نکردن : ایده ها را ارزیابی نکنید.

۳- کمیت : هر چه بیشتر بهتر چون احتمال پیدا کردن بهترین راه حل بیشتر می شود.

۴- پرورش دادن : اعضا باید ایده ها را اصلاح و پرورش دهند.

❖ فن بارش مغزی :

ایده ای که طرح می شود باعث ایجاد تداعی در ذهن می شود ، هر فردی ایده ها را مورد بررسی قرار داده و در جلسه گفته شده که باید برای ارائه نظریات آماده باشد و مورد تمسخر دیگران نباشد و رهبر قدرت جمع بندی و هدایت جلسه را داشته باشد عقاید را توسط فردی فهرست کنید که تفکرات به سادگی بیان شود و باعث خلاقیت و تفکر جدید می شود .

❖ ب [فن اسمی :

یکی از روشهای تصمیم گیری حل مسائل گروه است . این روش با کاهش وابستگی متقابل اعضای گروه ، موانع و تنبلی را به حداقل می رساند که شامل ۴ مرحله است :

۱- رهبر گروه موضوعی را روی تابلو نوشته و معرفی می کند و بعد اعضا نظر خود را به مدت ۱۰-۱۵ دقیقه می نویسند.

۲- اعضای گروه نظر خود را به نوبت با هم در میان می گذارند.

۳- نظریات مورد بحث قرار می گیرند.

۴- و اعضا از بین نظرات مختلف ۵ راه حل برتر را مشخص کرده و هر یک را روی کارتی می نویسند ، رهبر کارت ها را جمع کرده راه حلی که تکرار شده باشد به عنوان تصمیم نهایی اتخاذ کرده و به اعضا خبر می دهد.

❖ نقاط قوت و ضعف تصمیمات گروهی :

❖ نقاط قوت : اطلاعات کامل و جامع است .

دیدگاهها بازتر و راه حلها بیشتر است .

پذیرش راه حلها سریع تر و با رضایت بیشتری است .

امکان تصمیم درست تر و هماهنگ تر با گروه بیشتر است .

❖ نقاط ضعف : وقت گیر بودن ؛ گردهمایی گروه وقت گیر است .

به اعضا گروه فشار وارد می شود و اعضا از نظریات شخصی چشم می پوشند .

همیشه یک یا چند نفر محور بحث ها هستند و گروه لطمه می خورد .

چون تصمیم توسط گروه است مسئولیت را هیچ کس قبول نمی کند و باید نتیجه کار معلوم باشد.

❖ تمرین بارش مغزی :

۱) چند گروه ۵ نفره تشکیل شود . ۲) هر گروه ایده ها را انتخاب کنند.

۳) ۱۰ دقیقه بحث کنند. ۴) ایده ها را فهرست کنند.

❖ تمرین در زمینه تجربه تیمی :

۱. کلاس به گروههای ۴ نفره تقسیم شوند .

۲. هر عضو یک تجربه مثبت و یک تجربه منفی را بیان کند .

۳. اعضا گفته های خود را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند . ۴. تجربه مثبت و منفی و راهکار اثربخش را انتخاب و فوائد را بیان کنید .

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل سوم :

خدمات داوطلبانه

فصل سوم : خدمات داوطلبانه

❖ بخش اول :

❖ آشنایی با مفاهیم و کلیات

❖ **تعریف داوطلب :** داوطلب فردی است که با میل و رغبت و انگیزه شخصی قوی بدون هیچ چشمداشت مادی برای ارائه خدمات به آسیب دیدگان اعلام آمادگی با هلال احمر را میکند .

❖ **تفاوت داوطلب با عضو :** فردی که داوطلبانه خدمت در جمعیت دارد ولی عضو برای فعالیت در جمعیت باید حق عضویت بپردازد .

❖ **ویژگیهای یک داوطلب :**

هر داوطلبی برای ارائه خدمات در جمعیت هلال احمر باید ویژگیهای زیر را داشته باشد ؛

- ۱- داوطلب احساس مسئولیت ، قابل اعتماد ، فداکار ، متواضع و خوش خلق باشد .
- ۲- ظاهر مرتب ، مناسب ، وقت کافی برای ارائه خدمت داشته باشد .
- ۴- پشتکار و اعتماد بنفس داشته باشد .
- ۵- انگیزه خیر خواهانه و بشردوستانه داشته باشد و خوش بین باشد .

❖ **انواع داوطلب :**

داوطلبان را از جنبه های مختلف زیر تقسیم بندی میکنند :

۱- از نظر انجام خدمت داوطلبانه :

الف) داوطلب منفرد: این داوطلب خدمتش را بصورت انفرادی انجام میدهد و بیشتر در مراکز خاص و بر اساس تجارب و توان فرد صورت میگیرد .

ب) داوطلب عضو گروه : این داوطلب ، خدمت خود را در قالب گروه ارائه میدهد .(انجام خدمت داوطلبانه در سازمان جوانان بصورت گروهی است)

۲- از نظر زمان انجام خدمات :

الف) داوطلب دائمی؛ داوطلبی است که بطور مستمر و مداوم ، قسمتی از اوقات فراغت خود را به فعالیت در زمینه خدمات بشر دوستانه اختصاص می دهد .مثلا دو یا سه روز در هفته و یا یک هفته در ماه فعالیت میکند .

ب) داوطلب غیر دائمی ؛ داوطلبی است که در هنگام بروز حادثه و در مواقع لزوم از مهارت و تجارب آنان استفاده می شود و زمان مشخصی برای بهره گیری از آنان وجود ندارد.

۳ - از نظر کیفیت انجام کار :

الف) داوطلب مفید ؛ کسی است که علاوه بر دارا بودن آگاهی و توانایی لازم برای انجام کارهای خیر ،وظایف خود را به نحو احسن انجام می دهد.

ب) داوطلب غیر مفید ؛کسی است که برای پیشبرد مقصود شخصی و یا پیدا کردن مقام و موقعیت خاصی به گروه داوطلبان می پیوندد و یا فردی با افکار مسموم باعث ناامیدی و بدبینی در گروه داوطلبان یا اجتماع می شود .

تعریف خدمات داوطلبانه :

❖ از نظر فدراسیون بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر خدمت داوطلبانه خدمتی است که فرد آن را با میل و اختیار انجام می دهد نه به اجبار اجتماعی یا اقتصادی یا سیاسی و هدف او ارائه خدمات به مردم آسیب پذیر جامعه است نه کسب منافع مادی

❖ انواع خدمات داوطلبانه :

۱- خدمات انفرادی

- الف (خدمتی که فرد به تنهایی انجام میدهد .
ب (خدمتی که داوطلب شخصا با مراجعه به سازمانها و ادارات مربوط انجام میدهد .
۲- خدمت گروهی
کار در قالب فعالیتهای گروهی انجام می شود .

❖ اصول خدمات داوطلبانه صلیب سرخ

الف (اصول کلی :

اصولی که به هر زن یا مردی که با میل و خواست قلبی خود و با توجه به استعداد برای تسکین آلام و احیا فرهنگ خدمت داوطلبانه انجام وظیفه میکنند .

ب (اصول مربوط به انجام خدمات داوطلبانه :

ترویج و ارائه خدمات براساس تشخیص نیازها
تصمیم به مشارکت جامعه در برنامه ریزی پروژه های مشکل گشا
توسعه استعداد و شناخت افراد شایسته جهت بهبود کیفیت زندگی و حل مشکلات می باشد .

❖ ضرورت و اهمیت خدمت داوطلبانه

به دلایل زیر این خدمات در جامعه ضروریست :

- ۱- به علت گستردگی جوامع در موقع حوادث سازمانهای مربوط از عهده انجام مطلوب وظایف خود بر نمی آیند .
- ۲- نیروهای داوطلب هزینه بردار نیستند .
- ۳- داوطلبان انگیزه قوی تری برای این نوع کارها دارند .
- ۴- انجام این خدمات برای داوطلب مفید است . زیرا سبب تقویت حس نوع دوستی در آنان میشود .

❖ تاریخچه امور داوطلبی صلیب سرخ :

در جنگ سولفورینو ، هانری دونان زنان دهکده را برای کمک به مجروحان بسیج کرد . او پس از بازگشت به وطن ، کتاب خاطرات سولفورینو را نوشت و پیشنهاد کرد که در زمان صلح افراد مشتاق آموزش لازمه را ببینند تا در زمان نیاز به انجام خدمات بپردازند و این پیشنهاد جهانی و بین المللی شد .

❖ بخش دوم؛

❖ آشنایی با اهداف، نقش و ویژگیهای خدمات داوطلبانه

❖ اهداف خدمات داوطلبانه

- الف) فراهم آوردن فرصت های عملی برای مشارکت داوطلب در فعالیتهای بشر دوستانه
ب) افزایش توانمندیها و مهارتهای اجتماعی داوطلب در خلال فعالیتهای بشردوستانه

❖ خط مشی داوطلبانه :

- تقویت اهمیت امور داوطلبی برای نهضت جهانی صلیب سرخ و هلال احمر
 - ایجاد ارزشها و روشهای اساسی جمعیت صلیب سرخ در خصوص داوطلبی
 - تنظیم مسئولیتها و حقوق داوطلب در جمعیت
 - این خط مشی در کلیه جمعیت ها به رسمیت شناخته شده است .
- کلیه داوطلبان باید تعهد، احترام به آیین نامه مربوط، حضور در مواقع ضروری را فراموش نکنند .

❖ کارهای که داوطلب صلیب سرخ نباید انجام دهد :

- بدون اختیار و دستور قبلی امکانات جمعیتهای هلال احمر یا صلیب سرخ را به امری اختصاص ندهند . از موقعیت خود در هلال احمر برای منافع شخصی استفاده نکنند .
از اعتبار خود در هلال احمر بمنظور معاملات شخصی یا خرید و فروش که نفع مادی برای خود یا شخص ثالثی دارد، استفاده نکنند.

❖ نقش داوطلبان :

- داوطلبان که قلب فعالیتهای بشردوستی هستند، تحت نظر رهبران خود به وظایفی چون ؛
گردآوری اعانات، کمکهای اولیه، رانندگی آمبولانس، ایجاد خط تلفن کمکی، توزیع مواد غذایی، آمادگی در برابر سوانح، ملاقات با سالخوردگان و ... می پردازند که بستگی به نیازهای موجود در اجتماع دارد .
این خدمات توسط گروههای خودگردان عضو یا مردم آسیب پذیر سازماندهی میشود .

❖ ویژگیهای خدمات داوطلبانه :

- ۱- افتخاری؛ وجه مادی دریافت نمیکند
- ۲- جنبه بشردوستانه؛ ارائه خدمت عام المنفعه که بین افراد تبعیض قائل نمی شود
- ۳- بدون تمایلات منفعت طلبانه است؛ یعنی هدف سیاسی، اقتصادی و... دنبال نمی شود
- ۴- اختیاری است؛ یعنی هیچ گونه فشار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی صورت نمی پذیرد .
- ۵- شرایط و زمان خدمت بسته به زمان جنگ، صلح، بلایای طبیعی تفاوت میکند .

❖ بخش سوم؛

❖ داوطلبی در امور خاص

- الف) معرفی سازمانهای که خدمت داوطلبانه را می پذیرند
که برخی دولتی و برخی غیر دولتی می باشند مانند :

آسایشگاهها :

- خانواده ها به علل مختلف مایل یا قادر به نگهداری افراد معلول یا پیر نیستند .
از این رو در آسایشگاهها داوطلب برحسب رغبت و مهارت خود با مددکاران همکاری میکند .

ب) نوع فعالیتی که هر داوطلب می تواند در این مراکز انجام دهد :

- ۱- بردن افراد به محیط های باز و گردشی
- ۲- همکاری در زمینه های ورزشی، پیاده روی
- ۳- کمک به مطالعه کتاب برای افراد بیسواد و ناتوان و...

پرورشگاهها

محل نگهداری نوزادان، کودکان و نوجوانان بی سرپرست است که به علل مختلف خانواده خود را از دست داده اند.

ب) نوع فعالیتی که هر داوطلب می تواند در این مراکز انجام دهد

هر داوطلب برحسب علاقه و مهارت خود با هماهنگی مسئولان در موارد زیر همکاری میکند :

- ۱- مراقبت و نگهداری از نوزادان
- ۲- ارائه آموزشهای مختلف به کودکان (آموزش هنری، تقویت درسی و...)
- ۳- همکاری در فعالیتهای گروهی، ورزشی و تفریحی
- ۴- سایر امور مناسب

مراکز خیریه

این مراکز انجمن هایی هستند که با هزینه افراد خیرخواه جامعه برای کمک به رفع مشکلات بیماران، نیازمندان، افراد معلول و بی بضاعت و... بوجود آمده اند مانند: انجمن امدادایران، موسسه عصای سفید، کانون ناشنوایان ایران، انجمن حمایت از بیماران تالاسمی و... هر داوطلب بسته به توانایی و مهارت به همکاری با این موسسات می پردازد.

❖ بخش چهارم :

❖ خدمت داوطلبانه در مرکز خاص

▪ تعریف داوطلبی در مرکز خاص

منظور ارائه یک خدمت داوطلبانه در یک مرکز معین است مثلاً آسایشگاه سالمندان (بردن یک سالمند برای هواخوری، نمونه ای از داوطلبی در مرکز خاص است)

▪ ملاک های خدمت خاص داوطلبان

- ۱- علاقه و انگیزه؛ از عوامل موفقیت در کار می باشد.
- ۲- توانایی داوطلب؛ عوامل جسمانی، اقتصادی و اجتماعی داوطلب در ارائه خدمت تاثیر بسزایی دارد.
- ۳- دانش و مهارت؛ دانش و مهارت داوطلب باید با فعالیت مربوطه متناسب باشد.
- ۴- وقت کافی؛ بعضی از خدمات نیازمند صرف وقت بیشتری هستند پس خدمت داوطلب باید متناسب با اوقات او باشد.
- ۵- رضایت خانواده؛ حمایت و رضایت خانواده شرط موفقیت داوطلب است.
- ۶- پذیرش مرکز خاص؛ داوطلب باید در مراکزی که این خدمات را می پذیرند، به ارائه خدمت بپردازد.

▪ انواع خدمت داوطلبانه در یک مرکز فاص

- خدمات انفرادی - خدمات گروهی

بعضی از مراکز قادر به پذیرش همه افراد یک گروه نیستند و بعضاً مراکزی تمایل به انجام خدمت یک گروه را دارند .

▪ روش انتخاب یک خدمت معین در یک مرکز فاص

پس از انتخاب یک مرکز خاص برای ارائه خدمت ، داوطلب بایستی با هماهنگی قبلی وبا اطلاع مربی ومعرفی نامه جمعیت هلال احمر به ان مرکز مراجعه نماید تا با نوع خدمات آن مرکز آشنا شود و نوع خدمت را در ان مرکز خود انتخاب کند .

❖ آشنایی داوطلبان با یک مرکز خاص

داوطلب پس از ارائه معرفی نامه خود به مسئولین مرکز باید :

- ۱ - از بخش های مختلف مرکز دیدن کند .
- ۲ - از مسئولین هر بخش بخواهد تا درباره آن بخش ، توضیح دهد
- ۳ - از نوع کاری که یک داوطلب می تواند در آن بخش انجام دهد ، سوال نماید .
- ۴ - مقررات مابین نامه مرکز را مطالعه نماید .
- ۵ - پس از مراحل فوق داوطلب با توجه به انتخاب خود باید مجوز حضور در ان مرکز برای کارورزی را کسب نماید .

▪ داوطلبان در دوره کارورزی در یک مرکز فاص ، چه باید بکنند ؟

- ۱- طبق برنامه زمانبندی شده ، در آن مرکز حضور یابد .
- ۲ - آیین نامه ومقررات ان مرکز را رعایت کند .
- ۳- در فراگیری مطالب توسط آموزش دهنده گان ، کوشا باشد .
- ۴- گزارش هفتگی خود را به مربی گروه بدهد .
- ۵- در مشکلات احتمالی حتماً مربی خود را مطلع نماید .

▪ وظایف داوطلب پس از پایان دوره کارورزی :

پس از پایان دوره داوطلب آماده است تا بعنوان فردی ماهر با رعایت ضوابط مرکز ، به انجام خدمت در آن مرکز بپردازد .

▪ روش تهیه گزارش از خدمت داوطلبانه در یک مرکز فاص

- نام استان : نام شهرستان : شاخه :
- ۱) نام ونام خانوادگی گزارش دهنده
- ۲) نام گروه
- ۳) مسئولیت در گروه: سرگروه معاون گروه سرتیم عضو
- ۴- نام مربی
- ۵- نام مرکز خاص
- ۶- آدرس وشماره تلفن مرکز خاص
- ۷- نام ونام خانوادگی مسئول مرکز خاص
- ۸- نام بخش خدمت داوطلبانه فرد در آن مرکز خاص
- ۹- نام مسئول بخش
- ۱۰- نام فرد آموزش دهنده
- ۱۱- نوع خدمتی که داوطلب ارائه می دهد
- ۱۲- روزها یی از هفته وساعاتی که داوطلب در مرکز حضور داشته است
- ۱۳- مشکلات خاصی که در مرکز با ان روبرو شده است .

❖ بخش پنجم : ❖ خدمات داوطلبانه در موارد خاص

▪ تعریف داوطلبی در موارد خاص

گاهی پیش می آید که نیازی به حضور در یک مرکز خاص برای ارائه خدمت نیست. مثلاً برنامه واکسیناسیون کودکان بر علیه فلج اطفال، در این موارد از بشردوستان سازمان جوانان با هماهنگی مسئولان مربوطه در این برنامه شرکت میکنند.

▪ تفاوت داوطلبی در موارد خاص با داوطلبی در مراکز خاص

- ۱- داوطلبی در مرکز خاص، این مرکز از قبل موجود است؛ ولی در داوطلبی در موارد خاص مرکزی وجود ندارد.
- ۲- خدمت داوطلب در مرکز خاص با متولی مشخص می باشد، ولی در موارد خاص متولی خاصی وجود نداشته و ممکن است برای اولین بار توسط داوطلب انجام شود.
- ۳- با وجود مرکز خاص در هر زمانی امکان ارائه خدمت برای داوطلب وجود دارد. ولی در موارد خاص ممکن است منجر به از دست دادن فرصت برای انجام خدمت شود.
- ۴- در مراکز خاص ضوابط از پیش تعیین شده ای وجود دارد. ولی در موارد خاص این ضوابط برای داوطلب وجود ندارد.
- ۵- در مراکز خاص از تجارب افراد مجرب داوطلب بهره میگیرد. ولی در موارد خاص ممکن است فرد مجرب وجود نداشته باشد.

▪ ملاک های انتخاب یک خدمت داوطلبانه در موارد خاص

چون خدمت داوطلبانه در موارد خاص، شباهت زیادی به خدمت در مراکز خاص دارد، ملاکهای انتخاب یک خدمت در مورد خاص همانند ملاکهای گفته شده در مرکز خاص است مانند:
علاقه - توانایی - دانش و مهارت - وقت کافی - رضایت خانواده - پذیرش مرکز

▪ انواع خدمت داوطلبانه در موارد خاص

- ۱- انفرادی
- ۲- گروهی

▪ داوطلبان و انتخاب موارد خاص برای خدمت

- ۱- انتخاب موارد موجود و مطرح در منطقه مانند: مبارزه با بیماری خاصی
- ۲- انتخاب موارد موجود و غیر مطرح در منطقه مانند: خودکشی یا ترک اعتیاد

▪ پهنه‌نگی اطلاع از یک مورد خاص در جامعه

الف) از راههای موجود و مطرح در جامعه :

مثلاً از طریق نشریات، رادیو، تلویزیون و تبلیغات سازمانهای مرتبط و...

ب) برخی از مشکلات قابل طرح در جامعه نیستند

ولی از طریق مطالعه شخصی، گزارشهای خاص، پژوهشهایی به این موارد دست یافت.

برای ارائه خدمت داوطلبانه در موارد موجود و مطرح در یک منطقه، داوطلب به روش زیر عمل می نماید :

- ۱- موضوع را با مربی خود در میان می گذارد تا در گروه مطرح نماید.
- ۲- در صورت پذیرش اعضای گروه، خدمت گروهی انجام می شود ولی در صورت عدم پذیرش اعضای گروه، فرد میتواند با هماهنگی مربی، خدمت را بصورت انفرادی انجام دهد.
- ۳- هماهنگی های لازمه با مراجع مربوط را، مربی انجام خواهد داد.

روش تهیه گزارش از یک مورد فاص

نام استان : نام شهرستان : شاخه :

(۱) نام و نام خانوادگی گزارش دهنده :

(۲) نام گروه

(۳) مسئولیت در گروه : سرگروه : معاون گروه : سرتیم : عضو :

(۴) نام مربی :

(۵) عنوان مورد :

(۶) نام نهاد یا سازمانهای کمک دهنده :

(۷) نام اشخاص کمک کننده :

(۸) نوع خدمت ارائه دهنده :

(۹) روزهایی از هفته و ساعاتی که داوطلب به ارائه خدمت می پردازد :

(۱۰) مکان ارائه خدمت داوطلبانه :

(۱۱) مشکلات خاصی که در ارائه خدمت با آن مواجه است

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل چهارم :

حقوق بشر دوستانه بین المللی

فصل چهارم : حقوق بشردوستانه بین المللی

❖ بخش یک

حق چیست ؟ حق قدرت و امتیازی است که کسی یا جمعی سزاوار برخوردار از آن می باشد (مثل حق طبیعی حیات) و یا امتیازی که به موجب حق قانونی یا عرف مقرر شده است .

حقوق : مجموعه ای از قواعد الزام آور کلی است که در زمان معین بر زندگی اجتماعی انسان حکومت میکند و اجرای آن از طرف دولت تضمین شده است .

حقوق به دودسته تقسیم می شود :

الف (حقوق داخلی : مجموعه قواعدی است که در داخل قلمرو یک کشور قابل اعمال است . این حقوق شامل قوانین اساسی ، قوانین جزاء ، تجارت ، مدنی و... می باشد . که دولت تعیین میکند .

ب (حقوق بین الملل : مجموعه قواعدی است که در خارج از قلمرو دولت ها قابل اعمال است بعبارت دیگر حقوق بین الملل حقوق جامعه جهانی یا حقوق گروههاست . این حقوق معمولا با اعلام رضایت دولت ها بطور صریح -از طریق انعقاد معاهده- یا بطور ضمنی - ایجاد عرف شکل میگیرد .

❖ بخش دوم :

❖ حقوق بشر از دیدگاه حقوق بین الملل :

حقوق بین الملل اولین بار در دهم سپتامبر ۱۹۴۸ (۱۹ آذر ۱۳۲۷) بارای مثبت ۴۸ دولت عضو سازمان ملل طی قطعنامه شماره ۲۱۷ بدون هیچ رای مخالفی به تصویب مجمع عمومی رسید . و از آن زمان به بعد این سند بعنوان سند مادر ، الهام بخش اسناد مختلف بین المللی در زمینه حقوق بشر می باشد که مجموعا قانون بین المللی را تشکیل می دهند . مانند :

- کنوانسیون بین المللی حقوق کودک

- کمیسیون حقوق بشر

مبنای حقوق بشر :

حقوقی است که هر فردی به صرف انسان بودن ، بدون توجه به نژاد ، مذهب یا هر عامل متمایز کننده دیگری از آن برخوردار است . که مبنای این حقوق حمایت از شان و کرامت انسان می باشد .

❖ بخش سوم :

❖ حقوق بشر دوستانه :

مجموعه ای از قواعد بین المللی قراردادی یا عرفی است که مشخصا ناظر به مشکلات بشر دوستانه ای است که از مخاصمات مسلحانه بین المللی یا غیر بین المللی ناشی شده است . این قواعد به دلایل بشر دوستانه حق طرفین مخاصمه را در انتخاب و استفاده از ابزارها و شیوه های جنگی محدود میکند و افراد درگیر متاثر شده را مورد حمایت قرار میدهد . حقوق بشر دوستانه *حقوق مخاصمات مسلحانه (نیز نامیده می شود .

❖ تفاهت میان حقوق بشر دوستانه و حقوق بشر :

هر دو در صدد حمایت از فرد هستند . و لیکن حقوق بشر دوستانه در موقعیت در گیری های مسلحانه اعمال می شود ، در حالی که حقوق بشر در همه موقعیت ها اعم از جنگ و صلح از فرد حمایت میکند .

هدف حقوق بشر دوستانه حمایت از قربانیان جنگ با تلاش برای محدود کردن رنج های ناشی از جنگ است ، اما حقوق بشر به دنبال حمایت از فرد و پس از آن پیشرفت اوست . حقوق بشر دوستانه مربوط به رفتار یا اشخاصی است که به دست دشمن افتاده اند و روشی است که جنگ باید براساس آن هدایت شود . ولی حقوق بشر محدود کردن قدرت دولت بر اشخاص و جلوگیری از رفتار مستبدانه است .

❖ حقوق بشر دوستانه به دوشاخه تقسیم می شود :

- الف (حقوق ژنو یا حقوق بین المللی بشردوستانه که محافظت از پرسنل نظامی و اشخاصی که مشارکت فعالی در جنگ ندارند، بویژه غیر نظامیان طراحی شده است .
- ب (حقوق لاهه یا حقوق جنگ که حقوق و تکالیف متخاصمین را در انجام عملیات نظامی بیان کرده و روش های صدمه زدن به دشمن را محدود میکند .

❖ قواعد اساسی حقوق بین المللی بشر دوستانه :

- ۱- احترام به حق و تمامیت جسمی و روحی اشخاصی که از جریان مخاصمه خارج هستند .
- ۲- کشتن یا آسیب رساندن به دشمنی که تسلیم شده یا از جریان مخاصمه خارج شده ، ممنوع است .
- ۳- مجروحین و بیماران باید جمع آوری شده و مورد مراقبت قرار گیرند .
- ۴- احترام به حق حیات ، حیثیت ، حقوق شخصی و اعتقادات مبارزان دستگیرشده و غیر نظامیان تحت اختیار هر یک از طرفین مخاصمه
- ۵- همه افراد باید از تضمینات قضایی برخوردار باشند
- ۶- طرفین یک مخاصمه و اعضای نیروهای مسلح آنان ، در انتخاب شیوه ها و ابزارهای جنگی اختیار نامحدود ندارند .
- ۷- طرف های یک مخاصمه باید میان اموال و اشخاص نظامی و غیر نظامی تفاوت قایل شود .
- ۸- عملیات جنگی باید نسبت به اهداف مورد تهاجم قوای متخاصم ، ضرورت و تناسب داشته باشند.
- ۹- حمله به تاسیسات مولد نیروهای خطرناک از قبیل سدها و نیروگاه ها ممنوع است .
- ۱۰- پرسنل پزشکی و مذهبی ، نیروهای امدادی ، وسایل نقلیه پزشکی، بیمارستان ها و تاسیسات امدادی پزشکی مصونیت دارند و نباید مورد حمله واقع شوند .

❖ حقوق بشر دوستانه در چه موقعیت های قابل اجرا است :

الف (در مخاصمات مسلحانه بین المللی :

هر شخص یا گروهی از اشخاص که در مخاصمه شرکت نکرده یا شرکت در مخاصمه را ترک کرده اند، حمایت میکند که این اشخاص عبارتند از ؛

- پرسنل نظامی مجروح یا بیمار و بخش خدمات پزشکی نیروهای مسلح
- بیمار یا مجروحین در جنگ های دریایی و بخش خدمات پزشکی نیروهای دریایی
- اسرای جنگی
- جمعیت های غیر نظامی از قبیل پناهندگان و شهروندان خارجی

ب (ایجاد یک دیوان دائمی بین المللی :

حقوق بشردوستانه دولت ها را به یافتن و مجازات هر شخصی که مرتکب یکی از موارد نقص فاحش این حقوق شده است ملزم میکند ، که طبق این اساسنامه رسیدگی به جنایات جنگی و جرایم برضد بشریت و نسل کشی تصویب شده است .

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل پنجم :

رهبری و راهنمایی

گروهی

قسمت اول: چگونه یک تیم را رهبری کنیم:

۱- مهارت های لازم

- داشتن فکر باز
- مهارت گوش دادن
- دوراندیشی
- مهارت بحث کردن و انتقاد پذیری
- سوال از خود
- شور و نشاط
- سازماندهی
- مهارت های آموزشی

۲- توانمندی های یک رهبر جوان

- * اطلاعات کافی از اصول نهضت
- * اطلاعات فنی از کاری که در حال انجام آن هستید

- مهارت های ارتباطی:

- * بدانید چگونه ارتباط برقرار کنید و حس همدلی داشته باشید *
- * کاری کنید که افراد احساس راحتی کنند *

- مهارت های آموزشی

- * اطلاعات را منتقل کنید *
- * روش ها جدید را آموزش میدهد *
- * کارهایی را به داوطلبان واگذار کنید که موجب رشد و استقلال آنها بشود *

- مهارت های انتقال اطلاعات

- * بتوانید در سطح وسیعی ارتباط برقرار کنید *
- * بتوانید در جمع صحبت کنید *
- * به فنون مصاحبه تسلط کافی داشته باشید *

۳- ایجاد انگیزه در داوطلبان

الف- چگونه به گروه انگیزه بدهیم؟

- * ظاهری پر انرژی، علاقه مند و هوشیار داشته باشید *
- * با اعضا به گروهی برخورد کنید *
- * اخلاقی متعادل و سازگار داشته باشید *

۴- نظارت و کنترل مستمر بر فعالیت ها

- * جنبه های کمکی و کیفی دستاوردها،
- * روشهای استفاده شده،
- * زمان بندی،
- * استفاده از منابع انسانی و مادی،
- * تاثیر فعالیت ها بر روی محیط فرهنگی و اجتماعی

۵- بررسی یک فعالیت از جنبه های مختلف (ارزشیابی)

یک فعالیت باید از جنبه های زیر بررسی شود:

*هدف مورد نظر

*تاثیر ویژه آن

*اجرای آن

*تاثیر آن بر محیط

قسمت دوم: چگونگی رهبری کردن

۱- آماده سازی جلسه

_به هدف فکر کنید

_تعداد افراد گروه را مشخص کنید.

هر گروه حداقل از سه نفر تشکیل می شود. (دو نفر معمولاً در موقعیت مصاحبه هستند)

نحوه اداره گروه به بزرگی گروه بستگی دارد.

*گروه کوچک: ۳ تا ۴ نفر

*گروه متوسط: ۵ تا ۲۴ نفر

*گروه بزرگ: ۲۵ تا ۴۰ نفر

*گروه خیلی بزرگ: از ۴۰ نفر به بالا

۲- انتقال پیام طی فرایند آموزش سه مرحله ای

الف- قبل از جلسه

یک) هدف خود را تعیین و پیامی را که می خواهید برسانید ، به طور واضح مشخص کنید.

دو) روش آموزش را انتخاب کنید.

*کار فردی، تمرین دسته جمعی یا کار گروهی

*نقش بازی کردن (ایفای نقش)

مثال زدن ، قصه پردازی و غیره

سه) وسایل مورد نیاز (از قبیل وسایل دیداری و شنیداری، فتوکپی و غیره) را آماده کنید.

ب- در طی جلسه

یک) هدف گروه را شرح دهید.

دو) فضایی دوستانه و صمیمی ایجاد کنید.

سه) اساس کار را بر مبنای دانش و درک شرکت کنندگان از موضوع قرار دهید.

چهار) نیازهای آن ها را بررسی کنید.

پنج) تک تک افراد را به شرکت در بحث تشویق کنید.

شش) به دیدگاه های افراد احترام بگذارید ، اختلاف نظر ها ، استدلال ها و اطلاعات فردی شرکت کنندگان را بپذیرید .

(ارزش گذاری نکنید)

هفت) بحث و تبادل نظر را گسترش دهید.

هشت) بررسی کنید که با توجه به میزان رضایت گروه ، آیا به هدف رسیده اید.

نه) موارد زیر را بررسی کنید:

*میزان فهم و درک گروه از موضوع

*هماهنگی گروه

*باور گروه نسبت به موضوع

ده) در صورت لزوم برای طولانی تر کردن جلسه برنامه ریزی کنید.

ج_بعد از جلسه

یک) برای پیگیری و ارزیابی نتایج جلسه ، برنامه ریزی کنید.
دو) برای نظارت و سرپرستی گروه آماده شوید.
سه) یک جدول زمانی تهیه کنید.

۳-هماهنگ کردن جلسه

_جلسه از بالا به پایین

هدف:

※انتقال اطلاعات

روش:

شما صحبت میکنید ، گروه گوش میکند. افراد گروه الزاماً یکسان نیستند . نیازی به شرکت فعال اعضاء وجود ندارد ، اما در پایان جلسه می توانید میزان درک آنها را از سوالاتی که می پرسید بسنجید.(در حالتی که گروه خیلی بزرگ نباشد)

_جلسه از پایین به بالا

هدف:

※جمع آوری اطلاعات

※تشریح مشکل

※جمع بندی فعالیت

روش:

شما کم صحبت می کنید ، رشته کلام را به دست دیگران می سپارید. (مطمئن باشید که افراد مایل به صحبت کردن باشند)
نظریات مطرح شده را دوباره مرور و جمع بندی کنید.

_جلسه ای برای ایجاد انگیزه یا متقاعد کردن گروه

هدف:

※توافق بر روی یک موضوع

※بالا مردن سطح آگاهی نسبت به یک موضوع

※دوباره بسیج کردن یک گروه

※افزایش تحرک در گروه

روش:

از روش های فوق(بالا به پایین و پایین به بالا)برای انتقال پیام و پذیرش آن توسط اعضاء استفاده کنید. این نوع جلسه برای گروه های بیش از ۲۰ نفر مناسب نیست.هنگام آماده سازی جلسه به شکل و محتوای آن توجه زیادی مبذول کنید.
مقدمه ای که بیان می کنید نیز بسیار مهم است.

_جلسه ای برای توافق و یا مذاکره

هدف:

※رسیدن به توافق

※اتخاذ یک تصمیم جمعی

※گفتگو درباره یک موضوع بحث برانگیز

روش:

نشان دهید که شما به دنبال نتیجه هستید. عقیده همه را بپرسید و به آن ها احترام بگذارید. مطالبی را که دیگران گفته اند، پیوسته تکرار کنید تا پویایی جلسه حفظ شود. جلسه را با ذکر جزئی ترین نکات مورد توافق خاتمه دهید.

بارش مغزی

جلسه ای برای دستیابی به ایده های جدید استفاده از خلاقیت افراد:
این نوع جلسه معمولاً جلسه کوتاهی است (حداکثر نیم ساعت) که به منظور قوه تخیل و خلاقیت شرکت کنندگان از طریق مشارکت افکار برگزار می شود.

هدف:

* ایجاد شرایط برای نوآوری

* جستجو برای موضوعات

* فهرست برای موضوعات

* پیدا کردن ایده های مبتکرانه و جدید

۴- ده مورد ضروری برای رهبری موثر در جلسات، کلاس آموزشی، کارگاه آموزشی و غیره
یک- آن چه را که می خواهید ارائه دهید با دقت آماده کنید.

الف) آلبوم نظرات:

یک ابزار ضروری آموزش (به جای آن می توانید از وایت برد نیز استفاده کنید)

ب) یک عدد ساعت برای تنظیم زمان جلسه

ج) چند برگ کاغذ سفید

د) چسپ نواری

ه) ماژیک

و) کارت اسامی برای افراد شرکت کننده (برای بیش از ۱۵ نفر، از اتیکت روی سینه استفاده کنید)

ز) خودکار به تعداد کافی

ح) کاغذ یادداشت (برای افرادی که مایل به یادداشت برداری هستند).

ط) منابع مورد نیاز

ی) آب آشامیدنی

ک) شوخ طبعی و انرژی فراوان، که شما به عنوان رئیس جلسه باید دارا باشید.

دو- گوش کنید.

سه- پیام را توضیح دهید.

چهار- مثال های زیادی بزنید.

پنج- سعی کنید خلاقیت گروه را افزایش دهید.

شش- هدف را به طور واضح توضیح دهید.

هفت- زمان را از یاد نبرید.

هشت- گروه را به فعالیت تشویق کنید.

نه- تمامی افراد به صحبت کردن تشویق کنید.

ده- جلسه بحث را به آرامی برگزار کنید.

*هرم تصمیم گیری و چگونگی استفاده از آن

با استفاده از هرم تصمیم گیری، شرایط اجرای پروژه را تعیین کنید. می توانید در مورد چگونگی رسیدن به هدف فکر کنید. هرم تصمیم گیری، کارهای اصلی پیش از تصمیم گیری را مرحله به مرحله بیان می کند. اگرچه انجام کار مهم است، اما بررسی و تفکر در مورد آن نیز به همان اندازه مهم است.

برای تفهیم بهتر مطلب، مراحل و چگونگی استفاده از هرم تصمیم گیری را با یک مثال بیان می کنیم:

مراحل و چگونگی استفاده از هرم تصمیم گیری:

مرحله ۱- مشخص کردن هدف نهایی براساس نیازهای موجود:

مثال: داوطلبان یک شعبه محلی هلال احمر، چنین نیازهایی دارند:

* یادگیری خواندن و نوشتن برای بزرگسالان، به خصوص بانوان.

* حمایت تحصیلی برای نوجوانان زیر ۱۰ سال و جوانان ۱۰ تا ۱۶ سال.

هدف: اجرای دو پروژه

(۱) برنامه سواد آموزی: برای حدود ۲۰ نفر

(۲) حمایت تحصیلی: برای حدود ۳۰ نوجوان

مرحله ۲- مشخص کردن نقاط قوت و ضعف:

نقاط قوت: وجود سه داوطلب بدون هیچ تجربه تدریس

مرحله ۳- تهیه فهرست کارهایی که بهیچ انجام شود.

* سه نفر داوطلب بی تجربه باید آموزش داده شوند

* در جست و جوی فضای بیشتری باید باشیم.

مرحله ۴- تعیین وظایف افراد: مسولیت هر شخص را تعریف کنید.

مرحله ۵- تعیین جدول زمانی: مثال برنامه ریزی هفتگی و سالیانه

مرحله ۶- پیش بینی موانع: مثل کافی نبودن اتاق ها

مرحله ۷- رفع مشکلات احتمالی

قسمت چهارم: چگونگی ایجاد همکاری و گسترش آن ها

۱- شرکا

۲- معرفی یک پروژه

قسمت پنجم: رهبری و هدایت یک مصاحبه

الف) نکاتی که یک مصاحبه را موثر میکند:

* خود را معرفی کنید.

* دوستانه و صمیمی رفتار کنید.

* آگاه باشید که زود قضاوت نکنید.

* تمایل به سکوت فرد مقابل را بپذیرید. (سکوت نیز یک وسیله ارتباطی است)

* کنترل جلسه را در دست بگیرید و اداره کننده شما باشید. (هدف اعمال قدرت نیست بلکه نشان دادن آگاهی شما بر موضوع

است)

ب) کارهایی که در یک مصاحبه باید از آن ها پرهیز کرد:

* پرسیدن چند سوال با هم

* پرسیدن سوالات کلی و مبهم

* پرسیدن سوالات غیر متصل

قسمت ششم: اطلاع رسانی و مشارکت در کار

قسمت هفتم: وجود منابع مختلف

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل ششم :

شناخت حوادث و

بلایای طبیعی

❖ بخش اول :

زلزله :

❖ زلزله: لرزش ناگهانی و سریع زمین است که بیشتر مواقع بدون هشدار قبلی و در هر زمان از شبانه روز می تواند روی دهد و زلزله هنگامی رخ می دهد که نیروی کششی ذخیره شده درون زمین و پوسته سخت و صخره ای آن ، آزاد می شود و این انرژی رها شده از طریق امواج زلزله به سطح زمین منتقل می شود .

❖ اقدامات قبل از وقوع زلزله :

- زلزله اغلب بدون اطلاع قبلی ، غیر منتظره و آنی رخ می دهد. لذا شناسایی مناطق آسیب پذیر
- برنامه ریزی و آموزش برای به حداقل رساندن آسیب پذیری
- مقاوم سازی سازه ها
- محکم کردن اشیاء به دیوارها ، روشنایی ها به سقف
- رعایت آیین نامه های ساخت و ساز مقاوم سازی ساختمان باعث کاهش اثر و میزان خسارت های احتمالی زلزله می گردد.

❖ شناسایی عوامل ایجاد کننده خطر

- - قفسه ها را به دیوارها متصل و محکم کنید
- - اشیای بزرگ و سنگین تر را در قفسه های پایین تر قرار دهید.
- - اشیاء شکستنی را در طبقات پایین کابینت نگهدارید و درب آن را محکم ببندید.
- - روشنایی ها را در محل خود ثابت و محکم کنید
- - در مورد وجود آسیب و شکاف در سقف و دیوار های خانه با یک کارشناس مشورت کنید .
- - وسایل سنگین نقلیه تابلو ها و آینه ها را دور از محل خواب قرار دهید .
- - سیم کشی برق ساختمان و سیستم لوله کشی گاز را به صورت دوره ای برای عیوب احتمالی بررسی نمائید. چرا که خطر آتش سوزی وجود دارد.
- - وسایل گرمایشی مانند آبگرمکن ، بخاری یا اجاق گاز را به دیوار یا کف ساختمان تثبیت نمائید.
- - بخاری یا آبگرمکن را در فاصله ۲۵ تا ۳۰ سانتی متر از دیوارها و در گوشه و کنج قرار دهید .

❖ شناسایی مکان های امن در داخل و خارج خانه

- زیر مبلمان و اثاثیه محکم نظیر یک میز
- کنار یک دیوار داخلی
- از جاهایی که احتمال ریختن خرده شیشه وجود دارد و مثلاً نزدیک پنجره ها ، آینه ها ، تابلو ها و یا جایی که وسایل سنگین از قفسه ها احتمال سقوط دارد دور شوید.
- در فضای باز، دوری از ساختمان ها، درخت ها ، خطوط تلفن و تیر های چراغ برق و پلها هوایی را در جای خود محکم کنید و آنها را در اماکنی قرار دهید که خطر سقوط وجود نداشته باشد .
- اشیاء و ملزوماتی که احتمال سقوط دارند را در جای خود مستحکم کنید .
- آموزش خود و اعضای خانواده .

— همراه داشتن وسایل ضروری (چراغ قوه با باتری یدک ، رادیو با باتری یدک ، جعبه کمک های اولیه و...
— طرح یک برنامه ارتباط اضطراری : از آنجا که احتمال می رود اعضای خانواده در هنگام وقوع زلزله از هم جدا باشند باید از قبل مکان امن برای جمع شدن اعضای خانواده بعد از هر حادثه در نظر گرفته شده باشد .

❖ اقدامات حین وقوع زلزله :

❖ اگر در داخل خانه هستید :

— تا توقف لرزش ها در زیر یک میز محکم و سفت و یا در فضای مناسب پناه بگیرید و از سرخود محافظت کنید .
— خود را از شیشه ، پنجره ها ، درب و دیوار های بیرونی ، کتابخانه بوفه روشنایی ها و هر چیزی که احتمال ریزش و سقوط دارد ، دور نگهدارید.
— اگر در رختخواب هستید همانجا بمانید تا زمانی که لرزش ها متوقف شود . برای محافظت از خود یک بالش روی سر خود نگهدارید . البته اگر زیر لستر ویا در جایی هستید که احتمال سقوط اشیاء می رود به نزدیک ترین مکان امن بروید.
— تا زمانی که لرزش ها متوقف شود در داخل خانه بمانید . سپس ، در صورت اطمینان از توقف لرزش ، از خانه خارج شوید.

❖ اگر در وسیله نقلیه در حال حرکت هستید:

— در یک مکان امن خودرو را متوقف نکنید و در داخل آن بمانید. از نزدیک شدن به ساختمانها ، درختها پلهای عابر پیاده و خطوط آب و برق و... خود داری کنید.
— تا پایان لرزش با احتیاط به حرکت خود ادامه دهید ، از حرکت در جاده ، روی پل و دست انداز هایی که توسط زلزله آسیب دیده ، بپرهیزید.

❖ اگر در زیر آوار مانده اید

— کبریت روشن نکنید.
— جلوی دهان را با یک دستمال کاغذی و یا یک پارچه بپوشانید
— چنانچه در نزدیکی شما دیوار یا لوله وجود دارد به آرامی ضربات ممتدی به آن بزنید تا امدادگران بتوانند محل محبوس شدن شما را پیدا کنند از سوت زدن فریاد زدن استفاده کنید.

❖ اقدامات بعد از وقوع زلزله :

- مراقب پس لرزه ها باشید.
- از تلفن به چیز در موارد اضطراری استفاده نکنید .
- برای کسب آخرین اطلاعات به تلویزیون یا رادیو گوش دهید.
- از مناطق آسیب دیده دور شوید ، اگر در مناطق ساحلی زندگی میکند از ساحل دور شوید.
- اگر دارو ، گازوئیل ، سفید کننده شیمیایی و یا مایعات قابل اشتعال روی زمین ریخته شده است آن را تمیز کنید .
- مجرای دود کش را از نظر آسیب دیدگی بازرسی کنید . نشستی گاز را بررسی کنید؛ صدمات وارده به سیستم برق را بررسی نمایید.
- صدمات وارده به خطوط آب و فاضلاب را بررسی کنید.

❖ بخش دوم :

سیل :

باران سنگین و ذوب سریع برف مهمترین دلیل وقوع سیل است . سیل هنگامی اتفاق می افتد که کانال رودخانه یا مسیر طبیعی جریان آب نتواند ظرفیت طغیان را تحمل کند سیلاب ها بر دو گونه اند ؛

سیلاب های آرام: بتدریج در طی روزها و هفته ها در اثر بارندگی و افزایش حجم ناگهانی آب رودخانه و دریاچه ایجاد می شود

سیلاب های ناگهانی : در اثر افزایش ناگهانی حجم آب رودخانه ها و دریاچه ها ایجاد شده و مصدومین زیاد و تخریب منازل را به همراه دارد.

❖ اقدامات قبل از وقوع سیل :

- ❖ از ساختن خانه در حریم رودخانه ، بطور جدی بپرهیزد.
- ❖ تجهیز کیف امداد و کمک های اولیه و در دسترس قرار دادن آن ، ذخیره آب سالم در ظرفهای مطمئن ، ذخیره غذا بصورت کنسرو ، تهیه وسیله روشنایی (چراغ قوه ، شمع و...)
- ❖ اسناد و اوراق بهادار در جعبه ای ضد آب و مطمئن قرار دهید.
- ❖ اگر آبگرمکن ، ویا وسایل برقی در معرض سیل قرار دارند آنها را در جایی بالاتر از سطح وجود قرار دهید.
- ❖ تعبیر دریچه های کنترل فاضلاب برای جلوگیری از برگشت آب سیل و فاضلاب از طریق مجاری فاضلاب به داخل منازل
- ❖ برای جلوگیری از ورود سیلاب به داخل خانه ، در مسیر آن ، سد خاکیز و سیل بند بسازید.
- ❖ اگر در جایی زندگی میکنید که بطور دائم با خطر سیل گرفتگی مواجه هستید ، با استفاده از مصالح مناسب و تمهیدات لازم ساختمان خود را ضد آب کنید و دیوارهای زیر زمین را با عایق های ضد آب بپوشانید تا جلوی نفوذ آب و آسیبهای بعدی گرفته شود .
- ❖ منزل خود را در مقابل حوادث بیمه نمایید.

❖ اقدامات حین وقوع سیل :

برای اطلاع از وضعیت و نیز گرفتن دستورات لازم به رادیو ، تلویزیون اعلام خبر از طریق بلندگوهای عمومی گوش دهید، در صورتی که دستور تخلیه داده شد بلافاصله این کار را انجام دهید.

زمانی که تشخیص دادید سیلاب در حال شکل گیری است ، خیلی سریع عمل کرده خود را نجات دهید ، در صورتی که دستور تخلیه داده شد ، بلافاصله این کار را انجام دهید.

زمانی که تشخیص دادید سیلاب در حال شکل گیری است ، خیلی سریع عمل کرده خود را نجات دهید ، شما تنها چند دقیقه برای این کار فرصت دارید.

از فاضلاب ها و جویبارهای به ظاهر آرام دوری نمایید ، بخاطر داشته باشید جویبارها ، کانال های فاضلاب ، تنگه ها و... نیز می توانند به ناگهان دچار سیل شوند.

اگر خانه شما در محل مرتفعی است و خطر آب گرفتگی شما را تهدید نمی کند ، نیاز به خروج از منزل نیست . در غیر اینصورت مناطق کم ارتفاع را خیلی سریع ترک نموده و به مناطق مرتفع دور از رودخانه و نهراها بروید.

در صورت ترک خانه ، اشیای گران قیمت را به محل های بالاتری در منزل ببرید و درها را قفل کنید .

جریان آب ، برق و گاز را برای جلوگیری از آب گرفتگی ، برق گرفتگی و انفجار قطع کنید.

در جریان آب راه نروید چرا که ۱۵ سانتیمتر آب در حال حرکت ممکن است باعث بر هم خوردن تعادل شما شود . اگر مجبورید در آب حرکت کنید ، از مسیری بروید که آب حرکت نمی کند ، برای اینکه از استحکام زمین جلوی پای خود مطمئن شوید از یک تکه چوب دستی استفاده کنید.

در منطقه سیل زده رانندگی نکنید . اگر سیل اطراف خودروی شما را فراگرفته است ، خودروی را رها کنید . و به یک منطقه مرتفع بروید و گرنه جریان سیل شما و خودرویتان را خیلی سریع با خود می برد.

هیچگاه به تنهایی در یک ناحیه سیل زده ، به این طرف و آن طرف نروید ، اگر پیاده هستید ، از نقاطی که سطح آب آن از زانو بالاتر است عبور نکنید.

هرگز از درختان در معرض سیل به عنوان محل امن استفاده نکنید .

در هنگام سیل از بل های چوبی سست روی رودخانه ها عبور نکنید.

در جریان سیل شنا نکنید.

وسایل نقلیه ، حیوانات اهلی و اشیای قابل حمل را باید به نزدیکترین محل مرتفع انتقال دهید.

❖ نکات زیر را برای رانندگی در شرایط سیل بخاطر بسپارید:

در بیشتر خودروها ارتفاع پانزده سانتیمتر آب می تواند به کف خودرو برسد و کنترل آن را مختل نماید و یا حتی باعث توقف حرکت آن شود.

خودرو وسیله نقلیه ، محل امنی در مقابل سیل نمی باشد .

❖ بخش سوم:

سونامی:

سونامی لغتی ژاپنی به معنای موج بندری یا موج سهمگین است . سونامی ، امواج دریایی ناشی از زمین لرزه یا فوران آتشفشان است که به اشتباه امواج جزر و مدی نامیده می شود .

❖ اقدامات قبل از وقوع سونامی

اگر در منطقه ای که ساکن هستید احتمال وقوع سونامی وجود دارد ، باید :

- مهارت های امداد رسانی را بیاموزید .
- اگر در ساحل هستید و لرزش زمین را احساس کردید ، بلافاصله به نقاط مرتفع بروید و منتظر شنیدن هشدار سونامی باشید . سونامی ناحیه ای حاصل از زمین لرزه ای محلی می تواند قبل از انتشار هشدار ، بعضی از مناطق را در نوردد.
- هنگامی که هشدار سونامی منتشر شد ، برای اجرای فرمان تخلیه به رسانه های محلی گوش فرا دهید .
- فوراً به قسمت های مرتفع بروید و همانجا بمانید.
- از ساحل دور شوید. هرگز برای تماشای سونامی به سمت ساحل نروید . اگر شما بتوانید امواج عظیم را ببینید ، این بدان معناست که امواج به حدی به شما نزدیک هستند که فرصت فرار ندارید .
- در صورت مشاهده عقب نشینی قابل توجه آب از ساحل ، بدانید که این نشانه و هشدار مبنی بر وقوع سونامی است که حتماً باید به آن توجه کرده و فوراً آنجا را ترک کنید.
- اگر بر روی کشتی و یا قایق در دریا هستید و هشدار سونامی برای منطقه شما منتشر شده است ، به بندر برگردید ، زیرا فعالیت موج سونامی در اقیانوس های آزاد نامحسوس است.
- امن ترین راه برای صاحبان قایق های کوچک این است که قایقشان را در بندر باقی بگذارند ، به ویژه هنگام وقوع سونامی محلی به طرف زمین های مرتفع تر حرکت کنند.

❖ اقدامات حین وقوع سونامی :

- در نقاط مرتفع باقی بمانید و تا زمانی که خطر سونامی از بین برود و توسط مسئولین محلی وضعیت عادی اعلام شود به مناطق کم ارتفاع برنگردید .

❖ اقدامات بعد از وقوع سونامی:

- ❖ از مناطق آسیب دیده و سیل زده دور شوید ، تا زمانی که مقامات محلی از امن بودن محل شما را مطلع کنند.
- ❖ از محل آوار و اشیای شناور در آب دور شوید ، چرا که ممکن است باعث ایجاد خطر برای افراد یا قایق ها شود.
- ❖ برای نجات جان انسانها با سازمان های مسئول از قبیل آتش نشانی ، اورژانس و هلال احمر تماس بگیرید.

❖ بخش چهارم:

آتشفشان:

- ❖ آتشفشان کوهی است که به دلیل انباشته شدن مواد مذاب ، فشار گازها در هسته زمین بالا می آید (به آرامی یا بصورت انفجاری باشد).

❖ اقدامات قبل از فوران آتشفشان :

- ❖ برای تکمیل تجهیزات مخصوص در مواقع اضطراری به ازای هریک از اعضای خانواده خود ، یک جفت عینک ایمنی و ماسک تنفسی یکبار مصرف تهیه کنید.
- ❖ اگر در نزدیکی یک آتشفشان فعال یا خاموش زندگی می کنید خود را برای تخلیه فوری محل در مواقع ضروری آماده کنید.

❖ اقدامات حین فوران آتشفشان:

- از دره ها و نقاط پست اطراف رودخانه دور شوید.
- سریعا سر پناهی برای خود بیابید.
- مراقب گل و لای باشید ، جریان گل ولای می تواند سریع تر از شما که پیاده راه می روید یا در حال دویدن هستید ، حرکت کند.

❖ اقدامات بعد از فوران آتشفشان:

- ❖ برای گرفتن آخرین اطلاعات به رادیو یا تلویزون گوش دهید.
- ❖ خاکستر های روی سطح ، بام و ناودان ساختمان را تمیز کنید.
- ❖ از روشن کردن کامیون و ماشینهای موتوری خود داری کنید.

❖ بخش پنجم

۱- طوفان

- ❖ بادی که سرعت آن بیش از ۶۶ کیلومتر در ساعت باشد طوفان محسوب می شود.

❖ اقدامات قبل از وقوع طوفان :

- استفاده از باد شکن های محکم بهترین محافظ برای پنجره هاست .

پنجره ها با استفاده از تخته های محکم محافظت نمایند.
یک رادیو یا تلویزیون که با باتری نیز کار می نماید، به همراه داشته باشید.

❖ اقدامات حین وقوع توفان :

برای اطلاع از وضعیت و گرفتن دستورات لازم به رادیو ، تلویزیون و یا اعلام بلند گویای عمومی گوش فرا دهید.
بریان آب ، برق ، گاز را قطع کنید.

❖ اقدامات بعد از وقوع توفان :

بعد از طوفان از منزل بیرون نروید.

۲- رعد و برق :

نوعی تخلیه الکتریکی که در اثر انتقال الکتریسته ساکن بین دو ابر یا ابر وزمین ایجاد می شود.

❖ اقدامات قبل از وقوع رعد و برق :

شناسایی عوامل ایجاد کننده خطر
اقدامات لازم برای رفع و یا کاهش عوامل خطر
شناسایی مکانهای امن در داخل و خارج خانه

❖ اقدامات حین وقوع رعد و برق :

- ✓ فعالیت های بیرون خانه را متوقف کنید .
- ✓ از منزل خارج نشوید .
- ✓ در صورتی که در اتومبیل هستید موتور را خاموش کنید ، آنتن ماشین را پایین بکشید.

❖ اقدامات بعد از وقوع رعد و برق :

در صورت نیاز به کمک با اورژانس ، آتش نشانی و... تماس بگیرید.
در صورت مواجهه با فرد مصدوم ، فوراً وضعیت تنفس و نبض وی را کنترل کنید در صورت قطع تنفس سریعاً تنفس مصنوعی به او بدهید.

❖ بخش ششم

عوامل افزایش خطر بهمن :

- ❖ شیب از عوامل اصلی سقوط بهمن است .
- ❖ وزش بادهای تند مهمترین عامل سقوط بهمن است .

❖ عوامل بازدارنده از بهمن :

- ۱- درختها
- ۲- سنگها
- ۳- دره های کم شیب و باز

❖ بخش هفتم

خشکسالی:

برخلاف سایر حوادث، پدیده ای تدریجی بوده و در دوره زمانی نسبتاً طولانی واقع می شود و اثرات آن ممکن است تا سالها وبا تاخیر بیشتری نسبت به سایر حوادث طبیعی ظاهر شود.

❖ پیامدهای وقوع خشکسالی:

- فرسایش باد و اثرات آن
- از بین بردن پوشش گیاهی منطقه
- بروز آشفته گی در جامعه

❖ اقدامات قبل از بروز خشکسالی

- ❖ تنوع محصول برای کاهش فرسایش خاک
- ❖ جمع آوری آب باران برپا استفاده در مواقع لزوم
- ❖ محافظت از منابع آب
- ❖ توصیه هایی جهت مصرف بهینه آب استفاده از شیرهای آب مدرن و...

❖ بخش هشتم

آتش سوزی خانگی:

گرم و دود ناشی از آتش میتواند به مراتب خطر ناکتر از شعله های آتش است استنشاق هوای فوق العاده گرم می تواند ریه ها را بسوزاند.

❖ رعایت نکات ایمنی هنگام استفاده از وسایل گاز سوز

- حداقل دو راه را برای خروج اضطراری از ساختمان تعیین کنید.
- نصب سیستم اطفای حریق اتوماتیک را در منزل مد نظر داشته باشید.
- هنگام خروج از محل، حتما شیر اصلی ورودی گاز به ساختمان را ببندید.

❖ فرار از آتش:

راه فرار را همراه با خانواده مرور کنید و طریقه فرار از هر اتاق را تمرین نمایید. پله های اضطراری را چک کنید. انبارها را تمیز کنید و اجازه ندهید زباله ها انباشته شوند.

❖ اقدامات قبل از تخریب سد:

اگر در کنار رودخانه زندگی میکند و برایتان محرز شد که خطر بالقوه تخریب سد وجود دارد، توجه کنید که آیا یک برنامه مقابله اضطراری در محل وجود دارد. اگر تخریب سد قریب الوقوع است باید محل را فوراً تخلیه کرد، قبل از هر چیز باید مسیر تخلیه را دانست.

❖ مخاطرات ناشی از حوادث شیمیایی خانگی

مطمئن شوید که استفاده و نگهداری و دفع مواد شیمیایی مورد استفاده در منزل را خوب می شناسید.

❖ اقدامات قبل از وقوع حوادث شیمیایی خانگی

- برای استفاده درست از مواد شیمیایی خانگی دستور العمل ها را مطالعه کنید.
- در هنگام استفاده از مواد شیمیایی پر خطر از کشیدن سیگار خود داری کنید.

❖ اقدامات حین وقوع حوادث شیمیایی خانگی

- ✓ اگر خطر آتش سوزی یا انفجار وجود دارد دقت کنید .
- ✓ علائم و نشانه های مسمومیت با مواد سمی را جدی بگیرید .

❖ بخش نهم

◀ حوادث هسته ای:

زمانی که انفجار هسته ای روی می دهد ، نور گرما ی شدیدی تولید میشود و موج حاصل از انفجار باعث انتشار مواد رادیو اکتیو تا چندین کیلومتر در سطح زمین می شود.

❖ مخاطرات ناشی از انفجار مواد هسته ای

- اندازه و قدرت این سلاح ها بسیار زیادتر از مقداری است که فکر میکنیم .
- بدانیم بمب در چه ارتفاعی از زمین منفجر شده است.
- اقدامات امنیتی و حفاظتی در مورد یک انفجار هسته ای را بدانیم .
- محل موشکهای استراتژیک و پایگاه های نظامی بشناسیم .
- بنادر مهم و فرودگاه ها را مدنظر بگیریم .

سه عامل مهم برای ایمن ماندن از تشعشعات و بارش رادیو اکتیو:

- ۱- مسافت
- ۲- حفاظت
- ۳- زمان

❖ اقدامات قبل از وقوع حوادث هسته ای

- سر پناه برای مواقع انفجار هسته ای پیش بینی کنیم .
- سر پناه برای مواقع بارش تشعشعات رادیو اکتیو پیش بینی کنیم .

❖ اقدامات بعد از وقوع حوادث هسته ای

- بر اساس میزان تشعشعات ، اندازه و میزان بزرگی سلاح از تمام قسمت های باز بدن خود کاملاً محافظت کنید.
- مواد آلوده را نسوزانید. هیچگاه به محل انفجار نزدیک نشوید.
- انتشار مواد رادیو اکتیو

◀ بمب اتمی (بمب رادیو اکتیو):

هدف اصلی در استفاده از مواد رادیو اکتیو ، ایجاد ترس روانی و بروز آشفتگی اقتصادی در جامعه است.

❖ اقدامات قبل از انتشار مواد رادیو اکتیو

- لوازم و تجهیزات را به مدت دو هفته با خود بردارید.
- پناه گرفتن در طول وقوع حادثه ، امری کاملاً ضروری است.

❖ اقدامات حین از انتشار مواد رادیو اکتیو

- اگر انتشار یا پراکندگی در داخل خانه رخ داده است :
- ۱- اگر وقت کافی دارید دستگاه های گرم کننده و تهویه را خاموش کنید.
 - ۲- پنجر ها و دربهای خروجی را با استفاده از نوار چسب محکم ببندید.

❖ اقدامات بعد از انتشار مواد رادیو اکتیو

هرگز به محل وقوع حادثه برنگردید.
بعد از پیدا کردن محل امن و مناسب ، کسانی که در معرض مواد رادیو اکتیو قرار گرفته اند باید بلافاصله خود را از الودگی پاک کنند.

◀ انتشار عوامل شیمیایی جنگی :

عوامل شیمیایی به شکل بخارهای سمی ، ذرات معلق ، مایع و جامد هستند که اثرات مخربی بر روی انسانها ، حیوانات یا گیاهان دارند.
تأثیرات فوری (در حدود چند ثانیه یا چند دقیقه)و تأثیرات تاخیری (۲-۴۸ ساعت) می باشد .

❖ اقدامات قبل از انتشار عوامل شیمیایی جنگی

فورا منطقه آلوده را ترک نمایید.
چند لایه باند زخم بندی را روی هم قرار داده و به اندازه حجم دهان و بینی خود قیچی کنید.
یک بطری را به اندازه سه چهارم ظرفیت از آب پر کنید ، جوش شیرین تا موقعی که دیگر در آب حل نشود و رسوب تولید نماید ، آنگاه روی ماسک ریخته و آن را خیس کنید برای تنفس
از محل آلودگی دور شوید.
برای رفع آلودگی عینک، آن را در یک ظرف حاوی ضد عفونی قرار داده ، بعد آن را شسته و خشک کنید.

◀ انتشارات عوامل بیولوژیک :

میکروارگانیسم ها یا سمومی هستند که می توانند باعث کشته شدن ویا ایجاد ناتوانی و مصدومیت در افراد ، احشام و یا حتی آسیب در محصولات کشاورزی شوند.

❖ روشهای انتشار و سرایت مواد بیولوژیکی عبارتست از :

- ۱- ذرات معلق در هوا
- ۲- حیوانات
- ۳- آب و غذای آلوده
- ۴- انسان به انسان

❖ اقدامات قبل از انتشار عوامل بیولوژیک

- ۱- نصب یک فیلتر جاذب با کیفیت بالا در ساختمان
- ۲- به هشدار های مسئولین در مورد نحوه برخورد گوش کنید.
- ۳- آمادگی قبل از بروز مشکل
- ۴- پاکسازی ساختمان

❖ اقدامات بعد از انتشار عوامل بیولوژیک

- لباسها را از تن در آورده و همراه با لوازم شخصی داخل یک کیسه قرار دهید.
- خودتان را با آب و صابون ، تمیز بشویید.
- به درمان باشید ، ممکن است از شما بخواهید از دیگران دور بمانید یا حتی برای مدتی قرنطینه شوید.

❖ اقدامات حین از انتشار عوامل بیولوژیک

اگر در خانه دستگاه گرمایشی و سرمایشی مرکزی همراه با فیلتر جاذب ذرات دارید، در صورتی که روشن است سیستم را در حالت گردش داخلی قرار دهید.

❖ انفجار :

❖ اقدامات قبل از وقوع انفجار

چه موقع بمب منفجر می شود؟ الان کجاست ؟

❖ اقدامات حین و بعد از وقوع انفجار

اگر هنگام انفجار بیرون از خانه هستید.

اگر میان آوار محاصره شده اید:

- ۱- از انجام حرکات غیر ضروری خودداری کنید تا گرد و غبار بلند نشود.
- ۲- به لوله یا دیوار ضربات ممتد بزنید تا اینکه امدادگران ، صدای ضربات را بشنوند.

❖ بخش نهم

حوادث جاده ای :

عوامل موثر در تصادفات جاده ای :

- ۱- مهارت نا کافی و خطای شخصی
- ۲- طراحی نامناسب جاده ای ارتباطی
- ۳- ندیدن افرادی که هنگام شب کنار جاده را می روند...

❖ اقدامات قبل از وقوع حادثه :

- ۱- چراغ قوه ، باتری یدک و طناب به طول ۵ متر
- ۲- هنگام رانندگی از داروهای اعصاب و خواب آور استفاده نکنید.
- ۳- هرگز از خط ممتد وسط جاده عبور نکنید.

❖ اقدامات حین و بعد از وقوع حادثه

بلافاصله علائم هشدار دهنده برای رانندگان عبوری برقرار کنید.
از ۱۰۰ متر قبل از تصادف ، جاده را سنگ چین کرده و با نصب علائم هشدار رانندگان عبوری را از وضعیت موجود مطلع نمایید.

❖ بخش دهم :

عادی سازی بعد از بحران :

فرایندی تدریجی است که ایمنی همانند سلامتی جسم و روح در آن از مباحث اولیه می باشد.

- تضمین ایمنی خود(به عنوان اولین اقدام)
- بهداشت و مراقبتهای فردی
- موارد ایمنی
- احیای مجدد منابع وساختمانها
- بازسازی خانه

❖ اقدامات قبل از ورود به خانه :

- ۱- در صورت استشمام بوی گاز وارد خانه نشوید
- ۲- وجود بقایای سیلاب اطراف ساختمان
- ۳- احتمال خطر آتش سوزی و...

❖ کمک گرفتن در حوادث :

کمک مستقیم مقابله با حوادث درک و پذیرش حوادث

❖ تشخیص علایم استرس :

- کاهش استرس ناشی از حوادث
- کمک به کودکان برای مقابله با حوادث

❖ واکنش کودکان در مقابل حوادث برحسب سن:

- ملاقات کردن مکرر کودکان ، نیاز روحی آنها می باشد.
- حمایت روانی کودکان .
- نظارت بر استفاده کودکان از رسانه ها.
- استفاده از شبکه های حمایتی .

❖ دریافت نامه و بسته های مشکوک :

- اگر بسته غیر منتظره بوده و یا از فردی ناشناس برای شما ارسال شده است.
- اگر برچسب نادرست یا غیر معمولی داشته باشد.
- اگر بصورت دستی و یا خیلی بد تایپ شده باشد.

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

معاونت آموزش و پژوهش

فصل هفتم :

احکام شرعی در

حوادث و سوانح

فصل هفتم: احکام شرعی در حوادث و سوانح

لازمه مسلمان این است که انسان طبق قوانین مترقی اسلام و تعلیمات سعادت بخش آن عمل کند، لذا باید فکر و اندیشه خود را با اصول و عقاید استوار، نیرو بخشیده تا به راستی بتواند در دنیا آسوده خاطر و کامیاب زندگی کند و در آخرت نیز سعادتمند و اهل بهشت گردد.

بسیاری از مسائل فقهی در رساله های علمیه مراجع محترم تقلید بیان شده است، لیکن با توجه به اینکه کشور ما جزء ۱۰ کشور حادثه خیز جهان بوده و در زمان وقوع حوادث افراد زیادی در امر امداد و نجات درگیر می شوند و بالطبع با مسائلی شرعی مواجه می گردند که در رساله های علمیه توضیح داده نشده است که می توان آنها را مسائل و احکام اختصاصی امداد و نجات نامید. سوالات مطرح شده در خصوص ارائه خدمات امداد و نجات در حوادث و بلاها در این سرفصل از استفتائات مقام عظمای ولایت حضرت آیت الله العظمی خامنه ای "مدظله العالی" می باشد، امدادگران محترم در صورت نیاز به استفتائات مراجع عالیقدر دیگر می توانند به کتاب "امداد و نجات در آئینه اجتهاد" نوشته رضا بیاتی مراجعه کنید.

۱- اگر با مصدومی که دچار ایست تنفسی یا قلبی گردیده است و نیاز به تنفس مصنوعی و ماساژ قلبی دارد؛ (اگر مصدوم مرد و امدادگر زن و یا بالعکس بود) تکلیف شرعی چیست؟

جواب حضرت آیت الله العظمی خامنه ای:

بسمه تعالی - در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم بر امور ذکر شده، اشکال ندارد.

۲- اگر با مصدومی مواجه شدید که دچار آسیب دیدگی در اندامی شده که نگاه کردن نامحرم به آن حرام می باشد و چاره ای جز نگاه کردن و یا لمس نمودن برای مداوا نبود تکلیف چیست؟
ج (در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم بر امور ذکر شده، اشکال ندارد.

۳- در مواقع ضروری که جان مصدوم در خطر است و نیاز به مداوا دارد و جهت مداوا ملزم به حمل می باشد (اگر امدادگر مرد و مصدوم زن و یا بالعکس باشد) حمل مصدوم باید چه شرایطی داشته باشد؟
ج (در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم بر امور ذکر شده، اشکال ندارد.

۴- اگر با مصدومی مواجه شدید که جهت مداوا نیاز به گرفتن فشار خون و نبض و ملزم به بالا زدن آستین و لمس دست وی می باشد (اگر امدادگر مرد و مصدوم زن باشد یا بالعکس) تکلیف چیست؟
ج (در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم بر امور ذکر شده، اشکال ندارد.

۵- بعضاً اتفاق می افتد که جهت نجات خانمی که در آب غرق میشود، امدادگر نجات غریق زن آشنا به فنون شنا در دسترس نیست و امدادگر مرد ملزم به نجات میگردد و ناچار به لمس بدن مصدوم و حمل ایشان به بیرون از آب میگردد، شرایط نجات غریق فوق چگونه است؟

ج (در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم بر امور ذکر شده، اشکال ندارد.

۶- در سوال قبلی اگر امدادگر برادر جهت نجات غریق ملزم به کمک گرفتن از امدادگر خواهر حاضر در صحنه شود و مجبور به گرفتن دست یا بدن امدادگر خواهر گردد و در غیراین صورت نجات میسر نباشد تکلیف چیست؟
ج (در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم بر امور ذکر شده، اشکال ندارد.

۷- با توجه به اینکه اخیراً از سگهای تربیت شده برای تجسس مفقودین در حوادث استفاده میشود، حکم شرعی نفس سگ و برخورد حیوان با نجاتگران چیست؟

ج (اگر با رطوبت نباشد اشکال ندارد و اگر با رطوبت برخورد کرد و نجس شد آب بکشند کافی است و خلافی مرتکب نشده اند.

۸- با توجه به عدم وجود نیروی متخصص برای آموزش مباحث امدادی از قبیل چادرزنی، آتش نشانی و... (ویژه خواهران) حضور برادران مربی چه حکمی دارد؟

ج (با ملاحظه و مراعات قوانین و احکام شرعی اشکال ندارد.

۹- شرکت دختران و بانوان امدادگر با مردان امدادگر در ماموریت‌های ویژه و امدادسانی بصورت مشترک و انجام امور محول که گاهی ناچار به برخورد یا تماس با هم می باشند مشروع است یا خیر ؟
ج (در مواقع ضرورت مثل توقف حفظ جان شخص مصدوم برامور ذکر شده ، اشکال ندارد .

۱۰- حضور دختران و پسران امدادگر در مجلس تحقیق و آموزش امداد و کمک‌های اولیه بصورت مختلط چگونه است ؟
ج (باملاحظه و مراعات قوانین و احکام شرعی اشکال ندارد .

۱۱- الف (آیا پوشیدن لباس‌های یونیفرم و آرام دار در مراسمات عادی به دلیل انگشت نما بودن لباس شهرت محسوب میشود یا خیر ؟ ب (در هر صورت پوشیدن لباس‌های فرم سازمانی توسط غیر اعضاء چه حکمی دارد ؟
الف - تعیین لباس شهرت موکول به نظر عرف است و در فرض سوال لباس شهرت محسوب نمی شود .
ب - تابع مقررات است .

۱۲- اگر اتفاق بیفتد که امدادگر خواهر و امدادگر اجباراً در مکانی خلوت مانند جنگل یا کوه و ... به تنهایی به امر امدادسانی بپردازند تکلیف شرعی همکاری آنها با توجه به اینکه خلوت دو نامحرم حرام است چیست ؟
ج (اگر خلوت با نامحرم صدق نمیکند اشکال ندارد .

۱۴- اگر لباس امدادگر در ماموریت آلوده به خون و نجس گردد و فقط همان یک دست لباس در دسترس باشد ، تکلیف خواندن نماز با لباس مذکور چگونه است ؟
ج (اگر تطهیر ممکن نباشد و نتواند آن را بیرون بیاورد باید نماز را در همان لباس بخواند و صحیح است .

۱۵- شرایط مکان نماز گزار در مکانی که امدادگر نمی داند صاحبش رضایت دارد یا نه ؟ (مثل ماموریت‌های امدادسانی در زلزله) چگونه است ؟
ج (احراز رضایت مالک لازم است .

۱۶- دریافت هدیه از طرف آسیب دیده گان در قبال انجام وظیفه شرعی و داوطلبانه امدادگری چه حکمی دارد ؟
ج (اگر هدیه دهنده با اصرار و با امتناع مامور از قبول ، بالاخره به نحوی آن را اهداء کند ، آنهم بعد از انجام کار و بدون مذاکره و حتی توقع قبلی اشکال ندارد .

۱۷- نماز امدادگر در حوادث و سوانح که مدت اقامت معلوم نمیباشد چگونه است ؟
ج (اگر حداقل هر ده روز یک بار برای مشغولشان مسافرت نمی روند و قصد اقامت ده روز نیز نمی توانند داشته باشند ، نمازشان شکسته است . مگر آنکه سی روز در یک محل در حال تردید اقامت کنند که پس از آن باید نماز را تمام بخوانند .

۱۸- با توجه به استفاده چند نفر از یک لباس در ماموریت‌های مختلف حکم طهارت لباس مذکور جهت اقامه نماز چگونه است ؟
ج (اگر نجاست لباس مذکور محرز نیست محکوم به طهارت است و نماز با آن صحیح است .

۱۹- در بعضی مراسمات میلاد و جشنها مداحان حضار را به کف زدن دعوت می کنند ، در صورت اشکال شرکت امدادگران در مراسمات فوق جهت پوشش امدادی مراسم چگونه است ؟
ج (کف زدن به نحو متعارف و شرکت در مجلس با فرض متعارف بودن کف زدن اشکال ندارد .

۲۰- حکم احتضار ، غسل ، کفن و دفن و نماز میت مسلمان در حوادث چگونه است آیا امدادگر باید به مسائل فوق بپردازد یا به خدمات امدادرسانی به مصدومین ؟ کدام برتر است ؟
(ج) در فرض سوال باید به واجب اهم عمل نماید .

۲۱- اگر با فردی روبرو شویم که دارد جان میدهد بعنوان یک امدادگر مسلمان شرایط برخوردمان با محتضر چگونه باید باشد ؟
(ج) احکام محتضر در رساله های عملیه ذکر شده است مراجعه نمائید .

۲۲- اگر در ماموریتی مثل امدادرسانی در زلزله و ... وقت شرعی نماز تنگ است و لباس امدادگر نیز نجس است ، شرایط خواندن نماز چگونه است ؟

(ج) در فرض سوال اگر لباس دیگری ندارد ، چنانچه نتواند لباس را بیرون بیاورد باید در همان لباس نماز بخواند و نمازش صحیح است و اگر بتواند بیرون بیاورد ، باید نماز را به دستوری که برای برهنگان در رساله های عملیه گفته شد به جا آورد .

۲۳- اگر امدادگری در حین انجام ماموریت با عضو قطع شده ای از بدن یک مصدوم یا میت برخورد نماید و عضو قطع شده را لمس نماید ، آیا غسل مس میت بر او واجب است یا خیر ؟

(ج) اگر عضو قطع شده از شخص زنده باشد ، با لمس آن ، غسل مس میت واجب نیست . ولی اگر از شخص مرده باشد ، چنانچه پس از سرد شدن و پیش از غسل دادن ، لمس شود ، غسل مس میت واجب است .

۲۴- اگر امدادگری در طی سال چندین مرتبه جهت ماموریت از حد ترخص مجاز خارج شود ، ولی خروج ایشان میزان مشخصی نداشته باشد ، مثلاً در اردیبهشت ماه ۵ بار و در خرداد فقط یک بار خارج شود ، شرایط نماز ایشان چگونه است ؟

(ج) مجرد خروج از حد ترخص وطن یا محل اقامت ده روز تا به اندازه مسافت شرعی (۲۲/۵ کیلومتر) نباشد موجب قصر نماز نمی شود ، ولی اگر به اندازه مسافت شرعی باشد حکم مسافر مترتب است . مگر آنکه بطور معمول در هر ده روز حداقل یکبار برای شغل سفر انجام گیرد که در اینصورت در غیر سفر اول نماز تمام است .

۲۵- باتوجه به اینکه خواندن نماز آیات در هنگام وقوع زلزله واجب است و امدادگران مامور در یک منطقه زلزله زده با وجود پس لرزه های شدید و خفیف ، آیا خواندن نماز آیات در چنین شرایطی واجب است ، یا خیر ؟ آیا امدادگر باید برای هر پس لرزه یک نماز آیات بخواند یا تنها خواندن یک نماز آیات کفایت میکند ؟

(ج) بطور کلی هر زلزله ای چه شدید و چه خفیف اگر زلزله مستقلی محسوب شود نماز آیات جداگانه ای دارد .

۲۶- اگر امدادگری در حین انجام ماموریت برای خارج کردن میت از زیر آوار مجبور به دست زدن به آنها شود (و معمولاً بیش از یک روز یا یک هفته جهت نجات جان مصدومین در منطقه باشد و دسترسی به آب اضافی برای غسل مس میت نباشد حکم نماز اینها چیست ؟ آیا برای هر نماز می بایست تیمم کنند ؟ آیا برای مس هر میت جداگانه باید تیمم کنند ؟

(ج) در فرض مذکور باید نماز با تیمم بدل از غسل بجا آورده شود و در صورتی که آب برای وضو باشد وضو نیز لازم است و در غیراین صورت تیمم دیگری هم بدل از وضو لازم است تا زمانی که عذر باقی است اگر حدث اصغر از او سربزند باید بنا بر احتیاط واجب برای نماز تیمم بدل از غسل نموده و وضو هم بگیرد و برای مس هر میت تیمم جداگانه لازم نیست .

۲۷- دست زدن به غیر مسلمان (حتی دشمنان اسلام) جهت نجات جان او چه حکمی دارد ؟
(ج) موارد مختلف است .

۲۸- حکم و روزه امدادگرانی که در ماه رمضان در منطقه حادثه (مثل سیل و زلزله) دائماً در حال تردد هستند چیست ؟
(ج) اگر فقط یک ماه تردد دارند حکم مسافر را دارند .

جمعیت هلال احمر

استان خراسان رضوی

مدیریت آموزش و پژوهش

فصل هشتم:

کمک های اولیه

روانشناختی و

سایر حمایت های انسان

دوستانه

فصل هشتم: کمک های اولیه روانشناختی و سایر حمایت های انسان دوستانه

❖ بخش یک : بحران

❖ تعریف بحران : بحران واکنشی طبیعی نسبت به یک سانحه غیر طبیعی است .

در زندگی روزمره به ندرت با سانحه ای مواجه می شوید که ناگهان ریتم زندگی شما را بر هم زده و مسیر زندگی تان را به کلی تغییر دهد. گاه بایک مشکل یا شرایط ناگوار یا سانحه ای خشونت آمیز مواجه می شوید که هرگز تجربه نکرده اید . در نتیجه اثرات این تجربه برای شما غیرمنتظره خواهد بود و ذهن و روان شما واکنش نشان میدهد . این سانحه و هر چیز مربوط به آن شب و روزتان را و تمام افکار و اعمال و روابط شما با دیگران را تحت نفوذ خود قرار داده است . شما چیزی را تجربه می کنید که بحران روانی نام دارد. بنابراین بروز واکنش ، امری طبیعی است .

❖ واکنش های روانی در یک بحران

۱- فاز شوک :

پس از وقوع حادثه قربانی بی درنگ وارد فاز شوک می شود . قدرت تصمیم گیری خود را از دست داده گیج و منگ است و قربانی ممکن است بی تفاوت و ناتوان از انجام کوچک ترین کاری باشد و یا بسیار پرهیجان و شتاب آمیز عمل کند . فاز شوک اگر درمان نشود ممکن است از چند دقیقه تا ۲۴ ساعت ادامه داشته باشد .

۲- فاز واکنش :

پس مرحله شوک فاز واکنش آغاز می شود. قربانی کم کم نسبت به آنچه رخ داده هوشیار می شود . واقعیت سانحه وی را آزار می دهد. واکنش های جسمانی نظیر دردهای شکمی ، سردرد و بی خوابی در این مرحله اتفاق می افتد .

۳- فاز انطباق و سازش :

در این مرحله فرد به موضوع متمرکز شده اما هنوز یادآوری مکرر سانحه او را عذاب میدهد . و کم کم وقوع سانحه را می پذیرد ، دیگر افکار و احساسات قربانی درباره سانحه به طور دائم به ذهن او هجوم نمی آورد . فاز انطباق هفته یا ماهها بطول می انجامد .

۴- فاز باز یابی :

قربانی از سانحه تجربیاتی کسب می کند که او را برای مواجه با بحران های احتمالی آینده آماده تر می سازد . با پشت سر گذاشتن موفقیت آمیز سانحه می تواند به آینده بنگرد و به زندگی خود ادامه دهد .

❖ انواع عکس العمل های قربانی :

۱- ازدست دادن قدرت تفکر	۲- عدم درک زمان و واقعیت
۳- بیش فعالی	۴- کاهش قدرت حرکت
۵- علائم جسمانی	۶- هراس
۷- بی تفاوتی	

❖ واکنش های جسمانی به استرس های روانی :

۱- افزایش فعالیت غدد فوق کلیوی	۲- گشاد شدن مردمک چشم ها
۳- افزایش مقدار خون در ماهیچه ها	۴- سریع تر شدن تنفس
۵- افزایش ضربان قلب	۶- افزایش حرکات روده
۷- افزایش میزان تعریق	۸- افزایش میزان ادرار

❖ کمک های اولیه روانی :

- کمک های اولیه برای نجات زندگی قربانی
- مراقبت های عمومی
- بگذارید قربانی حرف بزند
- صمیمیت (احساس امنیت) ، ارتباط جسمی

❖ چگونه خود را با بحران تطبیق دهیم ؟

در شرایط بحرانی شما نیازمند به کمک دیگران هستید ، بهترین کار داشتن یک دید واقع بینانه است . شما تنها کسی هستید که باید با شرایط کنار آمده و کاری انجام دهید .

❖ اصول چهار گانه بقا : راههای غلبه بر بحران

- ۱- وقوع سانحه را بپذیرید .
- ۲ - احساسات و واکنش های خود را بپذیرید.
- ۳- از آنچه که رخ داده است درس بگیرید.
- ۴- احساسات خود را بر موضوع جدیدی متمرکز کنید.

❖ حمایت های انسان دوستانه :

شما بعنوان یک امدادگر چگونه می توانید با حمایت خود در طول دوره ای که ما آن را فاز اصلاح می نامیم فازی که ترکیبی است از فازهای واکنش و انطباق ، به نزدیکان خود کمک کنید .

۱- **صمیمیت** : این نزدیکی برای کمک باید هم از لحاظ جسمانی و هم از لحاظ روانی باشد .

۲- **خوب گوش کردن** : شنونده خوب بودن به معنی تمرکز کامل بر گفته های قربانی است . تا سخنان وی را درک کنید و قربانی متوجه میشود که شما به سخنان او علاقمند هستید ، زبان بدن شما به این تصور قوت می بخشد . باید او قادر باشد به فراموش کردن و در نهایت او واقعیت ماجرا را خواهد پذیرفت .

۳- بیان آزادانه احساسات :

بگذارید خودش را تخلیه کند کم کم آرام خواهد شد ، سنگ صبور وی باشید و بگذارید گریه کند چون تخلیه تنش های روانی است و آرامش جسم و روان را در پی خواهد داشت .

۴ - مراقبت های معمول :

مراقبتهایی جهت کارهایی که قربانی قادر به انجام آنها نمی باشد احساسی از امنیت و صمیمیت را به او منتقل کند سعی کنید آرام آرام او را از این وضعیت خارج کنید .

❖ علائم هشداردهنده :

- بی تفاوتی
- صحبت های پراکنده - پرگویی
- فلج عاطفی
- سواستفاده از دارو و الکل
- نشانه هایی از بیماری روانی
- بیش فعالی
- بی خوابی
- از دست دادن حافظه
- توهم

❖ علائم جسمانی ناشی از بحران های روانی :

۱- سردرد	۲- درد قلب
۳- دردهای شکمی	۴- سوزش قلب
۵- دل درد - اسهال	۶- افزایش ادرار و کاهش میل جنسی
۷- افزایش تعرق	۸- خشکی دهان
۹- افزایش حرکات ماهیچه ها	

❖ بحران در کودکان :

کودکان نیز همانند بزرگسالان می توانند تجربیات تلخ و آسیب زایی داشته باشند و این تاثیرات همیشه قابل مشاهده نبوده و به آسانی تشخیص داده نمیشود ، کودکان برای درک سانحه با مشکلات بیشتری مواجه هستند .
و متأسفانه واکنش های کودکان به اندازه بزرگ ترها مورد مطالعه و تحقیق قرار نگرفته است و در نتیجه ارائه راه کار مناسب برای برخورد با بحران کودکان مشکل است .

❖ واکنش های کودکان در مقابل بحران :

- برای برقراری ارتباط جنجال به پا می کنند .
- از خوابیدن امتناع می کنند .
- گاه حرف های درد آوری می زنند .
- کارهایی برای جلب توجه می کنند .

❖ چگونه می توان به کودک بحران زده کمک کرد ؟

- به او احساس امنیت بدهید نه اینکه او را آرام سازید .
- بگذارید خوب گریه کند : گریه کودک بعد از ۱۵ دقیقه او را تخلیه میکند .
- بازی بچه ها را ببینید و نقاشی هایشان را مطالعه کنید: زیرا احساسات کودک را درک میکنید و خواهید توانست با احساسات و تصوراتش سازگار شوید .
- از یک متخصص کمک بگیرید :
- سازگاری کامل کودک با احساسات خود ، از این رو حائز اهمیت است که از تاثیرات ناخوشایند آن بر بقیه زندگی او جلوگیری می کند .

❖ شرایط بحران زا و مقابله آن برای امدادگر :

امدادگران ، پزشکان و دیگر اعضای تیم نجات و همه متخصصان حاضر می توانند تاثیر پذیر باشند و در نتیجه با واکنش های خود سازگاری نیافته اند و این می تواند به یک بحران منجر شود .

عوامل بحران زا کدامند ؟

۱ - حوادث محل کار: حادثه ای در یک کارخانه برای یکی از کارگران

سوانح در خانه : همه سوانح خانگی می تواند بحران های روانی در پی داشته باشند و تک تک اعضای خانواده را تحت الشعاع قرار می دهد.

۲- حوادث جاده ای : تصادفات رانندگی ممکن است به چندین نفر آسیب رسانده و موجب جراحت های جدی و یا مرگ شود ،

همچنین تا مدت ها آسیب دیدگان و ناظران را تحت تاثیر قرار میدهد .

۳- سوانح قطار: حتی در کشورهایی با استانداردهای ایمنی بالا، همه روزه خبرهایی از سوانح قطار می شنویم . تعداد تلفات بسته به موقعیت سانحه متفاوت است. سوانح برای تمام افراد درگیر درس های زیادی را می آموزد ، مهم ترین این درس ها لزوم وجود منابعی برای ارائه کمک های روانی در کنار سایر خدمات امداد و نجات بود . در این راستا سازمانهای کمک های اضطراری اجتماعی روانی نقش ارزشمندی ایفا میکنند .

۴- تهاجم - سرقت و خشونت : در بسیاری از کشورها ، مردم بیگانه قربانی تهاجمات و سرقت ها می شوند . امروزه حمله به بانک ها ، ادارات و فروشگاهها از وقایع عادی و روزمره است . این سوانح اگر چه در ظاهر قابل توجه نمی باشند . اما برای قربانیان مشکلات جدی به بار می آورند . اگر چه فرد آسیب جسمی ندیده باشد و لیکن از لحاظ روانی این فکر همیشه با او خواهد بود .

❖ شما نیز به عنوان یک امدادگر در مواجهه با سانحه

فشارهای روانی زیادی را متحمل می شوید . بنابراین پس از انجام یک عملیات و قبل از مراجعت راجع به سانحه با یکدیگر گفت وگو کنید، جلسه ای جهت تبادل تجربیات با هدفی که از بروز مشکلات روانی جلوگیری شود تشکیل دهید .

با آرزوی موفقیت